ROODE KRUIS.

ZESDE JAARVERSLAG

VAN HET

UTRECHTSCHE COMITÉ

TOT HET

VERLEENEN VAN HULP

AAN

ZIEKE EN GEKWETSTE KRIJGSLIEDEN.

Over 1873.

ONDER BESCHERMING VAN

Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN.

ZESDE JAARVERSLAG

VAN HET

UTRECHTSCHE COMITÉ

TOT HET

VERLEENEN VAN HULP

AAN ZIEKE EN GEWONDE KRIJGSLIEDEN,

IN TIJD VAN OORLOG.

Over 1873.

Beschermheer, Z. K. H. Prins HENDRIK der Nederlanden.

Het afgeloopen jaar heeft het Utrechtsche Comité een goed eind verder gebragt op den weg van voorbereiding en neemt een belangrijke plaats in in de Annalen van het Roode Kruis, door het grondvesten der Amalia-stichting.

Gereed om verslag uit te brengen aangaande de lotgevallen van ons Comité over 1873, zullen wij tevens dikwerf moeten melding maken van wat het Hoofd-Comité verrigt heeft. Als wij zulks doen, geschiedt dat vooral om onzen leden die geen kennis hebben kunnen nemen van het verslag van het Hoofd-Comité, te verhalen wat dit College heeft gedaan ter zake van de expeditie naar Atjeh.

Men zal het ons om die reden wel niet euvel afnemen,

dat wij uitvoeriger dan gewoonlijk zijn. Ten einde in ons verslag niets over het hoofd te zien, volgen wij ditmaal geen chronologische orde, maar deelen wij de meest bijzondere aangelegenheden onder een eigen hoofd mede.

Ons Magazijn.

Uit ons vorig verslag blijkt dat wij de lokaliteit aan de veeartsenijschool, waar een deel van ons materieel goed geborgen was, moesten ontruimen in de eerste dagen van dit jaar. Er werd geen betere bergplaats voor gevonden en wij bezorgden dat weder in het gebouw met het ijzeren hek en op een paar andere plaatsen, tot zich een beter lokaal zou voordoen.

Besluiten van het Hoofd-Comité met betrekking tot de speciale vergadering van 10 Juli 1872.

Op de voorstellen en wenschen dier vergadering (zie jaarverslag V bladz. 8) heeft het Hoofd-Comité volgenderwijs beslissing genomen:

1. het aanleggen eener modellenverzameling is aangenomen;

2. de H. H. geneeskundigen *Tilanus*, *Polano*, *Rienderhoff*, *Krol* en *Gori* voorgedragen als leden der Commissie voor die verzameling, zijn benoemd; het Hoofd-Comité heeft daaraan toegevoegd zijn Voorzitter en Secretaris en de Voorzitters van de 2ᵉ en 3ᵉ sectie uit zijn midden. Alzoo eene Commissie van negen;

3. het doen vervaardigen van een houten modelbarak is naar voornoemde Commissie gerenvoyeerd, haar is verzocht dienaangaande een plan te ontwerpen en bij het Hoofd-Comité in te dienen;

4. het aanbieden van modellen ter beproeving aan het departement van oorlog, bij gelegenheid van het kamperen van troepen is ondoelmatig geacht. Het Hoofd-Comité wenscht

liever van de Commissie, telkens als zij een voorwerp verlangt te beproeven een bepaald voorstel te ontvangen;

5. het Hoofd-Comité vereenigt zich met het voorstel, om mannen en vrouwen in groote burger- en militaire ziekeninrichtingen te doen opleiden voor ziekenverpleging; aan die personen zal, als zij na opleiding geschikt worden bevonden, worden uitgereikt een diploma en een premie van honderd gulden, onder voorwaarde om zich gedurende de twee volgende jaren ter beschikking te stellen van het Hoofd-Comité; het aantal dier premiën is voor elk jaar gebragt op een normaal cijfer van tien.

Ten slotte verklaart het Hoofd-Comité, dat het niet genoegzaam belangrijke van voorwerpen voor de tentoonstelling te Weenen een beletsel is om die derwaarts te zenden, en wenscht het aan de beslissing der aanstaande Algemeene Vergadering over te laten, wat er zal worden gedaan met de goederen die nog in het centraal magazijn worden bewaard.

Kunstarmen voor M. van den Akker.

Toen allengs meer giften voor deze zaak aan ons Bestuur werden toegezonden en eene onzer dames-leden zich de groote moeite getroostende was, om mede voor dat doel eene loterij te organiseren, werd eene Commissie van twee leden benoemd om meer bepaald te onderzoeken aan welken fabrikant de vervaardiging der kunstmatige ledematen en volgens welk systeem, zou kunnen worden opgedragen

Na een naauwkeurig onderzoek bleek het dat de heer *A. Linden*, instrumentmaker te Rotterdam, daarvoor berekend was. Ons Bestuur vereenigde zich met die voordragt en droeg aan genoemden mechanicus de vervaardiging der voorwerpen op.

De ruime deelname in de loterij van Jonkvrouwe *A. Taets van Amerongen* opende het uitzigt dat meer dan voor den

aankoop der kunstarmen noodig was, zou ontvangen worden, en toen het Bestuur daaromtrent zekerheid had verkregen, werd het besluit genomen om ook te voorzien in het onderhoud er van.

Het totaal der toegezonden giften met de opbrengst der loterij is geweest *ƒ* 1096,55[5].

Onder bijlagen A en C zijn opgenomen twee artikelen, indertijd ingezonden aan het Utrechtsch Dagblad; daarin wordt een overzicht gegeven van de handelingen der Commissie en van de wijze waarop de bekwame instrumentmaker, die tot 22 Mei 1874 het onderhoud der voorwerpen voor zich heeft genomen, zich van onze opdragt gekweten heeft.

Nadat op 20 Mei de kunstarmen waren tentoongesteld tot 3 ure voor het publiek tegen betaling van 10 centen, na 3 ure voor militairen in uniform zonder betaling, had op 22 Mei in een kleinen kring van belangstellenden en van bestuursleden door onzen Voorzitter de uitreiking der kunstarmen plaats aan *van den Akker*, waarbij hem werd medegedeeld dat het Bestuur in alle niet opzettelijk veroorzaakte schade wenschte te voorzien.

Hiermede waren onze bemoeijingen ten einde met den invalide die kort daarop naar zijn dorpje vertrok, welks geachte burgemeester met groote welwillendheid zich zijn lot aantrekt.

In de **Algemeene vergadering van ons Comité** van 9 April zijn de aftredende bestuursleden de HH. *Schubart*, *Templeman van der Hoeven*, *Herckenrath* en *de Beer* herkozen en de twee eerstgenoemden op nieuw benoemd tot Voorzitter en Secretaris; verder de HH baron *van Heemstra* en *Borret* tot Ondervoorzitter en Penningmeester Nadat jaarverslag en rekening over 1872 waren goedgekeurd, werd besloten tot het afzenden van een telegrafischen gelukwensch aan ons Eere-lid Dr. *A. W. M. van Hasselt* benoemd tot Inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmagt.

Hulp in Atjeh.

Slechts weinige dagen na de oorlogsverklaring door ons Gouvernement aan den Sultan van Atjeh werd door het Hoofd-Comité uit de Algemeene kas eene som van *f* 25,000 ter beschikking gesteld van het Centraal-Comité in Indie, welk College de plaats vervult in de kolonie, die het Hoofd-Comité in Nederland inneemt.

Die flinke en spoedige hulp van ons Hoofdbestuur bezat onze volle sympathie en wij vonden spoedig gelegenheid om daarvan te doen blijken in een schrijven, waarin tevens het standpunt werd uiteengezet waarop ons Bestuur zich moest plaatsen, met een nadeelig saldo in onze kas van *f* 246. Dat standpunt, vermeld onder bijlage B, achtten wij noodig ter algemeener kennis te brengen om verkeerde voorstellingen te vermijden.

Intusschen was het Nederlandsche leger onverrigterzake uit Atjeh weggetrokken en zou een tweede expeditie waarschijnlijk in het late najaar worden uitgezonden.

Ons Bestuur verzocht nader met aandrang te worden in kennis gesteld met de hulp die dan door het Roode Kruis zou behooren te worden verleend en voorts aanwijzingen van het Hoofd-Comité, dat gaandeweg menige flinke greep had gedaan uit de zoo welgevulde algemeene kas der Vereeniging.

Daarbij werd onzerzijds gewezen op de wenschelijkheid van het uitrusten door het Roode Kruis, van hospitaalschepen ten dienste van zieken en gewonden bij de tweede expeditie en op het nut dat de voorlichting van Indische militairen en militaire geneeskundigen kan aanbrengen.

Wij althans wenschten aan de hier ter stede vertoevende Indische deskundigen advies te vragen en beloofden mededeeling van het resultaat der besprekingen aan het Hoofd-Comité.

Geregeld en uitvoerig gaf dit College aan de Comité's berigt van wat het tot hulp in Atjeh successievelijk had af-

gezonden en beschikbaar gesteld, het gaf herhaaldelijk goeden raad en wist met takt te waarschuwen voor verkeerde stappen, die alligt door minder bekendheid met Indische toestanden en met de juiste verhoudingen tusschen Hoofd-Comité hier te lande en Centraal-Comité in Indië te eeniger tijd door een of ander Comité zouden kunnen zijn gedaan.

Zeker is het een aangename pligt op die welwillendheid, op dat gemeenzaam overleg te mogen wijzen, wel verschillend van de wijze waarop in den oorlog van 1870/71 gehandeld is. Wij, bestuurders van het Utrechtsche Comité, beamen gaarne dat woord elders gesproken, dat een vriendelijk welwillende toon en een goede geest bespeurd werden in de zamenkomsten en in de briefwisseling van het Hoofd-Comité met zijne afdeelingen.

Toen schriftelijk waren medegedeeld de resultaten der conferentie in Juli door ons Bestuur met eenige militaire deskundigen uit Indië, gehouden, waarbij met ontrading van andere hulp vooral twee punten op den voorgrond traden: 1. de zending van geld; 2. de uitzending van genees- en heelkundigen, òf voor rekening van de algemeene kas, òf wel met eene toelage daaruit — betoonde het Hoofd-Comité dat het met punt 1 geheel eens was, groote belangstelling in het 2. onzer voorstellen en bewees ons Bestuur de eer, dienaangaande de meening in te winnen van Z. Exc. den heer Minister van koloniën, die echter om redenen daartoe moverende geen gunstig oor aan dat voorstel kon leenen.

Al kon het doel niet bereikt worden, wij waren het Hoofd-Comité dankbaar voor de waardeering en erkenning van onze bedoelingen.

Gehoor gevende aan den wensch van het Hoofd-Comité, werden in den aanvang van Juni bij advertentie geldelijke bijdragen gevraagd, ten einde in staat te zijn zijne werkzaamheid te ondersteunen.

De weinige bijdragen *f* 33,75, ons ten gevolge van die

uitnoodiging toegezonden, schrijven wij daaraan toe, dat men de algemeene kas nog vrij wel gevuld wist en eerst dan als die geheel ledig dreigde te worden, zou helpen.

Bij cirkulaire van 25 September was het Hoofd-Comité in staat onder meer mede te deelen dat vooreerst geen behoefte meer bestond aan ondersteuning van gewonden of zieken, afkomstig van de expeditie tegen Atjeh. De voorraad was nog voldoende. De dirigeerende officier van gezondheid te Padang deelde mede, dat aan verbandmiddelen en hospitaalkleedingstukken geen gebrek is, maar dat de ververschingen en versnaperingen, cigaren en boeken hoogst welkom zijn geweest, ook op de vloot die Atjeh moest blokkeeren. Verder zijn de Atjehsche krijgsgevangenen niet vergeten in hun ongelukkig lot. Het Centraal-Comité voegde nog dit daaraan toe, wat wij noodig hebben zijn *versnaperingen*, als tabak, lectuur, houten pijpen, sigaren, zeep, gezelschapsspelen; meest zaken, waarin de Staat niet voorziet en die de soldaat of matroos, al wilde hij ze tegen goud koopen, op expeditie zijnde, vaak niet kan bekomen. De kapitein ter zee, bevelhebber der maritieme middelen in de wateren van Atjeh heeft verklaard dat het Roode Kruis zeer populair is op de geheele vloot.

Bij eene volgende cirkulaire waren gevoegd beschrijving en teekening van eene draagbaar-tandoe, zooals die gewijzigd door Dr. Reiche, vroeger chef van den militair-geneeskundigen dienst in Indië, later lid van het Centraal-Comité van het Roode Kruis, gebruikt werd bij verschillende expedities en ook bij die tegen Atjeh. Twee koelies dragen den lijder, liggende in een stevig linnen hangmat, voor en achter bevestigd aan een sterke bamboe. Ligt en eenvoudig met een afdak gedekt, wordt de brancard op de schouders der koelies geheven, wier elastieke gelijkmatige gang en beweging maken dat de lijder in den brancard minder hinder ondervindt dan bij Europeesche dragers het geval is. In het laatst van Oktober zond ons het Hoofd-Comité ten geschenke

het eerste verslag der verrigtingen van het Indiesche Centraal-Comité van het Roode Kruis, loopende van 8 Oktober 1870 tot 1 Juni 1873 met een afzonderlijk bulletin over Juni en Juli 1873.

Dat lijvig boekdeel geeft een goed geschreven overzigt van al wat door het Roode Kruis en voor het Roode Kruis is verrigt. Het is een blijvende getuige van de groote sympathie die de Vereeniging ook in Indië heeft gewekt, zoowel onder de Europeesche bevolking als onder de verschillende volkstammen, welke die prachtige gewesten bewonen. 't Is een verblijdend verschijnsel, dat het Roode Kruis in Indië onder de regeringspersonen groote belangstelling heeft gevonden en niet minder bij het legerbestuur bij land- en zeemagt. Aldaar schijnt de sympathie behoudens enkele uitzonderingen, zelfs grooter dan hier te lande, waar het Roode Kruis nog niet genoeg op prijs gesteld wordt. Misschien geldt ook hier het spreekwoord „onbekend maakt onbemind."

Laat de tijd maar eens komen, dat ons Nederlandsche leger de ondersteuning en de hulp geniet van het Roode Kruis, en wij zijn overtuigd, dat onverschillighefd zal plaats maken voor ingenomenheid.

Wij hebben ook op dat stuk hooge gedachten van de onbevangenheid en eerlijkheid van onze officieren.

In zijne laatste circulaire van 1873 maakte het Hoofd-Comité melding van naar ons inzien uitstekende maatregelen, getroffen door het Centraal-Comité.

Gelijk zulks in 1870 van Duitsche zijde geschiedde, zoo benoemde voor de tweede expeditie naar Atjeh het Centraal-Comité de HH. *H. R. Voget*, Protestantsch veldprediker, *T. H. de Bruyn*, Roomsch-katholiek aalmoezenier en *G. von Bultsingslöwen*, inwoner van Soerabaya, tot gedelegeerden van het Roode Kruis te velde.

Ten tweede trad het met den grijzen Opperbevelhebber, Luitenant-Generaal *van Swieten* over alles in overleg, zoodat

de meest gewenschte zamenwerking met den militair-geneeskundigen dienst en de administratie bestaat.

Eere aan die mannen, leden van het Centraal-Comité in Indië en Opperbevelhebber der tweede expeditie, die met groote energie en milde hand alles hebben voorbereid en toen het op handelen aankwam, snel en krachtig hebben hulp verleend.

Ten slotte nog een enkele opmerking. Men heeft van enkele zijden aanmerking gemaakt, dat van wege het Hoofd-Comité meer versnaperingen naar Indië zijn gezonden dan wel middelen, bestemd voor zieke en gekwetste krijgslieden. Wij haasten ons daarvan eene verklaring te geven, die in de Algemeene Vergadering te 's Hage van 17 September door den Voorzitter van het Hoofd-Comité werd afgelegd en waarmede wij ons gaarne vereenigen. Zij is deze: Wie bekend is met militaire expeditiën in Indië weet, dat vermoeijenissen, ontberingen te zamen met het afmattende klimaat menigwerf het moreel der troepen zouden ondermijnen, indien men niet door het uitreiken van versnaperingen en van tabak en sigaren dat nadeel zooveel doenlijk trachtte te verhoeden. Zoo heeft het Hoofd-Comité dit wetende en om hulp gevraagd wordende gemeend, als maatregel van hygiëne het gevraagde te mogen toezenden.

Het Roode Kruis in Indië moet anders arbeiden dan hier; onze vijanden hebben geen geneeskundigen dienst, geen hospitalen en hunnen krijgsgevangenen dreigt veelmaals een vreeselijk lot, verre verschillend van de humane wijze, waarop de onzen worden behandeld.

Als men dit alles in het oog houdt, wordt het zeer verklaarbaar, dat men bij onze troepen op alle mogelijke wijze de geestkracht en energie zoekt te bewaren, ook door hun zooveel veraangenaming te verschaffen, als met de krijgstucht kan worden overeengebragt.

Geen der afgevaardigden naar die Algemeene Vergadering, die overigens wel den moed hunner overtuiging hadden, heeft

dan ook om de aangevoerde reden de toezending dier zaken gewraakt.

Derde Algemeene Vergadering der Nederlandsche Vereeniging te 's Hage.

Het besluit, dat in den loop des jaars voornoemde vergadering zou worden gehouden, werd ons vroegtijdig medegedeeld. Die vergadering, zaamgesteld uit de afgevaardigden der Comité's en de leden van het Hoofd-Comité, zou hebben te beslissen over een aan het Hoofd-Comité gedaan en door dit Collegie aangenomen voorstel, „de bestemming der goederen in het Centraalmagazijn geborgen."

't Was een goed teeken, dat eene Algemeene Vergadering eens eene gewigtige beslissing zou gaan nemen, aangaande een onderwerp dat de geheele vereeniging aangaat, gelijk het door den onder-voorzitter Luitenant-Generaal *van Meurs* werd genoemd.

Mogen zulke teekenen vermenigvuldigen!

Voorts behelsde de circulaire, dat Comité's die voorstellen verlangen te doen, — ten einde die na aanneming aan het Hoofd-Comité in overweging te geven, — verzocht werden die voor 20 Augustus in te zenden, en eindelijk dat de speciale vergadering van afgevaardigden met de Commissie van Dagelijksch Bestuur van het Hoofd-Comité zou plaats hebben, daags vóór de Algemeene vergadering.

Lang reeds had het Bestuur van ons Comité gevoeld en ondervonden, dat zoowel de statuten der nederlandsche Vereeniging als de afzonderlijke reglementen der Comité's, en het reglement van orde voor het Hoofd-Comité enkele zaken niet regelden, andere slechts gebrekkig en geoordeeld dat eenige bepalingen regelende de betrekking tusschen de Comité's en het Hoofd-Comité, meer bepaald in betrekking tot Algemeene vergaderingen hoogst wenschelijk waren.

Wel was het Bestuur dikwijls telenrgesteld in zijn wenschen

en pogen om meer gemeenschappelijk overleg, haast zou gezegd kunnen worden meer constitutionalisme te verkrijgen in de vergaderingen, maar het was niet zoo afgeschrikt om niet ten minste nog een poging te doen tot voorziening op punten die inderdaad regeling noodig hebben.

Die poging bestond in het ontwerpen van eene „Proeve van een algemeen reglement voor de Comité's", meer bepaald in betrekking tot de Algemeene vergaderingen.

Dit voorstel (bijlage D) door onzen Secretaris ontworpen en door eene Bestuurs-vergadering unaniem goedgekeurd, werd aan het Hoofd-Comité aangeboden en aan al de Comité's met een korte toelichting toegezonden.

Wij ontvingen daarna spoedig de punten van behandeling, in de derde Algemeene vergadering. De afgevaardigden kregen nu behoorlijk kennis van wat er te behandelen zou zijn.

Op 16 September zouden de afgevaardigden naar de speciale vergadering, voor het eerst kennis maken met den op 4 Mei 1872 benoemden Voorzitter van het Hoofd-Comité, ZExc. *Ridder de Steurs*, gepensioneerd Luitenant-Generaal.

Hadden de van het Hoofd-Comité in den laatsten tijd uitgegane stukken een welwillender geest geademd, de ontvangst die den afgevaardigden te beurt viel van den nieuwen Voorzitter, was de meest heusche en voorkomende. In deze en de Algemeene vergadering was Utrecht vertegenwoordigd door den heer Dr. *P. Templeman van der Hoeven.* De Generaal *de Steurs* leidde met takt en welwillendheid de beide vergaderingen.

In de speciale vergadering, waarin tegenwoordig waren 18 afgevaardigden, vertegenwoordigende 17 Comités en 5 leden van het Hoofd-Comité werd medegedeeld, dat de Commissie voor de modellen-verzameling met haar taak is gereed gekomen en de navolgende rangschikking heeft aangenomen:

1. Voorwerpen van kleeding.
2. Voorwerpen van ligging.
3. Verband- en verpleegmiddelen.
4. Wasch- en reinigingsmiddelen.
5. Desinfectiemiddelen.
6. Verblijfmiddelen
7. Vervoermiddelen.
8. Kleedings- en verkwikkingsmiddelen.
9. Keukenbenoodigdheden.
10. Instrumenten.
11. Geneesmiddelen en hun berging.
12 Uitrusting van personen voor ziekenverpleging.

Voorts heeft die Commissie een volledig plan van eene hospitaal-barak met teekeningen, kostenbegrooting en uitgewerkt bestek, benevens opgaaf van ameublement ingediend.

Naar aanleiding van een vroeger genomen besluit, luidende: "het Hoofd-Comité zal een barak doen vervaardigen tot "model voor de Comité's" en van de thans ter inzage der vergadering liggende stukken, wenschte de Voorzitter de gevoelens der tegenwoordig zijnde leden te vernemen, aangaande eenige hoofdpunten betreffende de barak Een belangrijk debat ontspon zich over het al of niet wenschelijke der oprigting eener barak, het voor en het tegen van de verplaatsing, de inrigting er van tot den dienst in geval van epidemiën enz.

Naardien de afgevaardigden eerst staande de vergadering konden kennis maken met de teekeningen en berekeningen der barak en een waarlijk grondig oordeel te vellen, gansch onmogelijk was, wenschte onze afgevaardigde zich dan ook daarvan te onthouden.

De afgevaardigde uit Leiden, ofschoon evenmin in staat om een eigen oordeel te hebben aangaande de voorgestelde barak, hechtte onvoorwaardelijk zijn zegel aan het ontwerp-barak der Commissie voor de modellenverzameling.

Gelukkig behoefde het ontwerp-barak niet in deze vergadering te worden al of niet aangenomen; dat blijft gereserveerd voor het Hoofd-Comité, dat zich dan zeker nog wel door deskundigen: architekten en geneesknndigen zal laten voorlichten, voor dat het omtrent zoodanige barak beslissing neemt.

Daarop werd eenstemmig door de vergadering verklaard „dat zij de oprichting door het Hoofd-Comité van een verplaatsbare barak wenschelijk acht," met uitzondering van onzen afgevaardigde, die op grond van de studie die hij van barakken heeft gemaakt, tot het laatst toe bleef ontraden om de barak verplaatsbaar te maken, om redenen die ons hier te veel in détails zouden voeren.

De vergadering behandelde al verder de wijze van opleiding van ziekenverplegers en verpleegsters; het bleek wederom hoezeer aan deze gewigtige aangelegenheid vele Commités hun aandacht hebben gewijd en hoezeer het noodig is oordeelkundige en handige helpers te vormen; de oorlog van 1870/71 heeft doen zien welk nut goed onderwezen en flinke verplegers van beide geslachten kunnen stichten.

Onder de verdere debatten, waaronder ook dat over het Centraalmagazijn, welke aangelegenheid eerst voor den volgenden dag op den rooster stond, trad eindelijk nog en wel voor het eerst op den voorgrond, de hulp door de Vereeniging te verleenen op het slagveld zelf, bepaald met het oog op een oorlog door of in ons land gevoerd wordende. Het verdient opmerking dat beproefde en kundige officieren van gezondheid ronduit verklaarden dat zij de hulp van het Roode Kruis, natuurlijk mits goed georganiseerd en gedisciplineerd, naast zich op het slagveld zeer gewenscht rekenden. Juist daar gelooven wij dat die hulp het meest noodig is; de gewonden van het slagveld vervoeren naar een ambulance dat deed bij Solferino *Henry Dunant*; de ellende daar geleden en die alle beschrijving te boven gaat, gaf hem de

pen in de hand om zijn "Souvenir de Solferino" te schrijven. Dat geschrift werd de aanleiding tot de conferenties van Genève en sinds dien dag zijn twee en twintig gouvernementen in Europa, behalve die in Azië, Africa en Amerika, toegetreden tot de Conventie, regelende het lot van zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog

Hoe meer de onderscheidene Comités en de Nederlandsche Vereeniging in haar geheel zich voorbereiden om den militair geneeskundigen dienst, die op zich zelf, hoe gedevoueerd ook ontoereikend is, ter zijde te staan zoowel op het slagveld als in de tweede linie, hoe beter zij aan haar doel zal beantwoorden, liefderijk en edel het redden van menschenlevens, die niet uit eigen vrije verkiezing zich in gevaar hebben begeven.

Den volgenden dag 17 September, opende de Voorzitter van het Hoofd-Comité de derde Algemeene vergadering in de groote zaal van Diligentia. Tegenwoordig waren een Eere-lid, 12 leden van het Hoofd-Comité en 45 afgevaardigden vertegenwoordigende 32 Comités. Na mededeeling van eenige zaken, bragt de secretaris verslag uit van de daden van het Hoofd-Comité en van den algemeenen staat en de werkzaamheden der Comités in 1871 en 1872.

Wij releveren daaruit enkele punten. Het Hoofd-Comité heeft in de vakature van vier zijner leden geen aanleiding gevonden tot het doen van een voorstel voor de benoeming van nieuwe leden, daar het overblijvend getal toereikend is voor de taak, die aan dat ligchaam is opgedragen. In plaats van den heer *Dr. J. Bosscha* is tot voorzitter door Z. M. den Koning benoemd en op 16 Mei 1872 als zoodanig in functie getreden de heer Jhr. *F. V. A. Ridder de Steurs* en in plaats van den heer *C. F. G. Baron van Hardenbroek van*

Bergambacht, die op 5 Januari 1872 als penningmeester bedankte, is verkozen de heer *D. Polak Daniels*, die reeds tijdens den oorlog de plaats van eerstgenoemden heer heeft vervuld.

Het getal opgeheven Comités beloopt 15, in de plaats daarvan stelde het Hoofd-Comité 15 Correspondenten aan, ten einde ook daar voor de belangen der vereeniging te blijven waken.

Het vrouwen-Comité te Apeldoorn rigtte eene ambulance in voor de scherpschutters en militairen, die in 1872 in het kamp op de Wiesselsche heide bijeen waren en bewees daarmede eene flinke opvatting te hebben van hare taak.

De vereeniging telt thans 117 Comités, 15 Correspondenten en 9396 leden.

De rekening over 1 Juli 1871—30 Juni 1872 en 1 Juli 1872—30 Juni 1873 van de Algemeene kas vertoont op laatstgemelden datum een saldo van *f* 1108,86. Aan renten is ontvangen *f* 10650,55[5], aan storting van de Comités *f* 8141,42[5]. Aan ondersteuning aan de krijgsmagt in Atjeh uitgegeven *f* 35110,45; aan aankoop van inschrijvingen op het grootboek is besteed *f* 13602,00[5].

De toestand der kas was dus hoogst gunstig te noemen en kon het Hoofd-Comité in staat stellen, om met nog aanzienlijke sommen de troepen in Indie bij te staan, gelijk ook gaandeweg is geschied en nog eenigen tijd kan worden volgehouden.

De graven te Metz en te Versailles, wasr het stoffelijk overschot rust der Heeren *Praeger* en *Smitt*, geneeskundigen, die bij de vrijwillige verpleging in 1870 in Frankrijk het slagtoffer zijn geworden van hunne toewijding, zijn door de zorg van het Hoofd-Comité voorzien geworden van een eenvoudig gedenkteeken.

Vervolgens wordt nog vermeld de hulp die het Hoofd-Comité verleend heeft aan de expeditionaire krijgsmacht naar

Deli en Atjeh (eerste expeditie). Hierbij bleek overtuigend van hoe groot belang was de kennis van den waardigen President van Indische toestanden, gegrond op eene jarenlange ervaring. Het Hoofd-Comité werd door zijn Voorzitter en door diens relatiën met het legerbestuur en Centraal Comité in Indië, bewaard voor het verleenen van zoodanige hulp, die overbodig te noemen is.

Nadat het verslag was uitgebragt, de Commissie tot het onderzoek der rekening rapport had gedaan concluderende tot goedkeuring, wordt door de Vergadering dank toegebragt aan de heeren Secretaris en Penningmeester van het Hoofd-Comité. Aan de orde is de mededeeling van het besluit van het Hoofd-Comité op het voorstel van den Heer Perk, afgevaardigde uit Breda, gedaan en aangenomen in de II^de^ Algemeene Vergadering.

Het besluit luidt aldus:

„Het Hoofd-Comité wenscht in de Algemeene Vergadering „de Comités tot het opmaken zijner aanbeveling aan den „Koning aldus te raadplegen: de Comités oefenen invloed uit „op de keuze van nieuwe leden van het Hoofd-Comité, door „het opmaken eener lijst, welke driemaal zooveel namen be„vat als het Hoofd-Comité leden wenscht voor te dragen. „Uit deze lijst vormt het Hoofd-Comité zijne aanbeveling „aan den Koning. Het opmaken dezer lijst geschiedt in „de Algemeene Vergadering door stemming met geschreven „onderteekende briefjes, waartoe voor elke stemming een „stembriefje aan de vertegenwoordiging van elk Comité wordt „uitgereikt.

„Het reglement voor deze stemming wordt volgender wijze „vastgesteld: 1. Wanneer niemand bij eene eerste stemming „volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een „tweede vrije stemming overgegaan.

„2. Indien ook daarbij door niemand volstrekte meerder„heid van stemmen is verkregen, heeft er een derde stem-

„ming plaats over de twee personen, die bij de tweede de „meeste stemmen op zich hebben vereenigd.

„3. Zoo bij deze eindstemming de stemmen staken, of bij „de tweede vrije stemming meer dan twee personen gelijk „aantal van stemmen verwerven, beslist het lot."

Gewigtig besluit voorzeker dat aan de Comités invloed verschaft op de zamenstelling van het Hoofd-Comité en waarbij toch de keuze blijft aan Z. M. den Koning.

Ons Bestuur heeft sinds lang eene dergelijke beslissing gewenscht en het verklaart gaarne dat het dankbaar is en voldaan. Het hangt nu verder van het Hoofd-Comité af te verklaren wanneer, door vermeerdering van het aantal ledige plaatsen in zijn midden, het oogenblik zal zijn gekomen dat het overgebleven getal door het College zelf niet meer toereikend geacht wordt voor de taak die het is opgedragen.

Na de mededeeling van dit besluit, opende de Voorzitter de discussien over „de bestemming te geven aan de goede- „ren die sedert den oorlog van 70/71 in het Centraalmaga- „zijn geborgen zijn."

Het was de eerste maal dat het Hoofd-Comité de Algemeene vergadering uitnoodigde om eene bepaalde beslissing te nemen, waaraan het zich zou onderwerpen.

Al spoedig was men in een levendig en welwillend debat gewikkeld, waarvan wij uithoofde van den grooten omvang slechts de twee meest saillante punten kunnen mededeelen.

Nadat een staat der goederen in dat magazijn voorhanden in de vergadering was rondgedeeld en men dus den rijkdom er van kon overzien, deed de afgevaardigde van Leiden het voorstel „dat het Centraalmagazijn worde beperkt zoodanig „als door de Commissie voor de modellenverzameling zal „goed geoordeeld worden"; de afgevaardigde van Utrecht „dat alle goederen voor zoover zij daarvoor geschikt zijn „zullen worden verdeeld onder de comité's".

Het scheen bijkans dat de aanwezigen langs den weg van

discussie niet zouden kunnen uitmaken welk voorstel eerst in stemming moest worden gebragt.

Bij zitten en opstaan werd daarop uitgemaakt dat over het voorstel Leiden het eerst zou worden gestemd.

Dit werd aangenomen met 51 tegen 4 stemmen.

De Commissie voor de modellenverzameling zou derhalve vrije keus hebben ten einde een klein maar goed gesorteerd magazijn dat weinig kost in stand te houden.

Het voorstel van den afgevaardigde uit Utrecht moest nu noodwendig eenigzins gewijzigd worden en wordt met opname van een amendement van den afgevaardigde uit Eindhoven aldus geformuleerd „de goederen in het magazijn overblij- „vende nadat de Commissie voor de modellenverzameling hare „keus zal hebben gedaan, worden verdeeld onder de comités „die zulks verlangen", en daarna door de vergadering bij acclamatie aangenomen.

Er bleef nu nog een tweede belangrijk punt; de behandeling van het voorstel ingediend door het comité Utrecht (zie bijl. D). en vooraf aan het Hoofd- en aan de zustercomités ter overweging toegezonden.

Aangaande dat voorstel was een prae-advies door het Hoofd-Comité opgesteld dat door den secretaris wordt voorgelezen en inhoudt dat het Hoofd-Comité — ofschoon zijn dank betuigende aan het Utrechtsche comité voor den loffelijken ijver om ook door het ontwerpen van reglementaire bepalingen, den duur en den bloei van het Roode Kruis te willen bevorderen, nogthans op grond dat het voorstel ingrijpende in de statutaire bepalingen der Vereeniging en steunende op een ander beginsel van verhouding tusschen het Hoofd- en de plaatselijke comités dan de aard der instelling medebrengt, de grondslagen als het ware der Vereeniging aanrandt, — de Algemeene vergadering praeadviseert om zich niet met het ontwerp van het Utrechtsche comité te vereenigen.

Het praeadvies was in welwillenden geest opgesteld en

sneed bespreking van de beginselen in het voorstel neergelegd geenszins af. Men had zich voor te bereiden op een krachtige wederlegging van het voorstel nu men wist dat het Hoofd-Comité daarin strijd zag met de statuten voor de Vereeniging De meest ernstige bestrijder was de heer *Polak Daniels* lid van het Hoofd-Comité, die hoewel den klemtoon leggende vooral op twee zaken. dat het voorstel zou zijn in strijd met de statuten en op een ander beginsel van verhouding zou steunen dan tusschen Hoofd- en plaatselijke Comité's gevorderd wordt, toch erkennen moest dat het voorstel als men elk artikel afzonderlijk nagaat, nuttige bepalingen bevat. Met overtuiging verdedigde de afgevaardigde van Utrecht het voorstel, daarbij er op drukkende dat de redactie geenszins onfeilbaar geacht wordt. Als maar de hoofdbeginselen waar van het uitgaat kunnen worden gehandhaafd, zal er veel gewonnen zijn, meer consolidering der Vereeniging, bevordering van eensgezindheid en onderling overleg. Strijd met de stastatuten ziet hij er niet in tenzij men strijd zie daar waar een of ander artikel aanvult wat in de statuten gemist wordt. Men had, dat is Hoofd-Comité en afgevaardigden hadden, elkander meer dan eens ontmoet op het glibberig terrein van beoordeeling der statuten De afgevaardigde van Utrecht deed opmerken dat met behoud dier statuten er toch geen bezwaar kon bestaan, om daarneven eenige bepalingen te maken, aangaande de verhouding van de Comité's tot de Algemeene vergaderingen. Stemregt voor de afgevaardigden naar gelang van het aantal leden dat zij vertegenwoordigen en vergoeding van hunne reiskosten uit de algemeene kas, beide zouden zeker de belangstelling verlevendigen, het hier verhandelde in ruimer kring bekend maken en een gepasten invloed verzekeren aan de Comité's, die de aanzienlijkste bijdragen jaarlijks schenken aan de algemeene kas.

Allengs mengden zich ook andere afgevaardigden in het debat, dat hoogst belangrijk werd toen het toch eindelijk

kwam tot eene interpretatie van de statuten door twee leden van het Hoofd-Comité, de H.H. *Polak Daniels* en Jhr. *van der Heim* die, naar wij vertrouwen, slechts individueel en niet namens het Hoofd-Comité spraken en wier onjuiste opvatting naar onze meening en die van een aantal afgevaardigden, door die van 's Hage en Leiden volkomen werd wederlegd. Gelukkig werd de goede geest, een oogenblik in gevaar, niet verder gestoord

Terwijl vele sprekers onder de afgevaardigden erkenden, dat men behoorde niet te besluiten in strijd met de statuten, straalde daarnaast veel instemming door met een dergelijk Reglement en met de beginselen van het Utrechtsche voorstel.

Het werd onzen afgevaardigde gemakkelijk gemaakt, daar nu deze dan gene dit of dat punt van het voorstel ter sprake bragt en verdedigde.

Met groote welwillendheid liet de Voorzitter het debat gaan, maar men moest toch tot een eind komen. Tal van motiën waren gedaan en het werd inderdaad moeijelijk, om in dat labyrinth uit te vinden, aan welke de prioriteit toekwam.

Zoo meende dan eindelijk de Voorzitter, dat 't best zou zijn het voorstel te renvoyeren naar het Hoofd-Comité, met verzoek het nader in overweging te willen nemen.

De afgevaardigde van Utrecht vond daarin geen bezwaar en zoo werd dan 's Voorzitters voorstel met acclamatie aangenomen.

Nadat de afgevaardigde uit Utrecht namens de vergadering dank had betuigd aan den waardigen Voorzitter, die op zoo welwillende en humane wijze de vergadering had geleid en Z.Exc. had toegewenscht, dat hij nog jaren mogt gespaard blijven, om met zijn ijver en talenten aan het hoofd der Nederlandsche vereeniging te staan — een woord dat als gesproken door een afgevaardigde van Utrecht goede beteekenis heeft — wordt de vergadering door den Voorzitter gesloten.

Amalia-Stichting.

Reeds van zijne oprigting af op 3 Januari 1868 had ons Comité het oog gevestigd op het in het leven roepen eener stichting. Herhaaldelijk is in onze verslagen melding gemaakt van een onderhoud desbetreffende van den toenmaligen Voorzitter van het Hoofd-Comité met drie bestuursleden van ons Comité; eerstgenoemde schonk zijne adhaesie aan het plan en keurde namens het Hoofd-Comité op 12 Maart 1868 ons reglement goed, waarin in art. 2 duidelijk, zonder omwegen, al was het dan ook slechts met een paar woorden, gezegd wordt, dat het Comité zal trachten in het leven te roepen, eene stichting in de stad Utrecht enz.

Het verlangen naar eene stichting was uitgesproken en aan dat verlangen had het Hoofd-Comité op officieele wijze goedkeuring verleend.

Uit de geschiedenis van ons Comité en uit de houding van het Hoofd-Comité, telkens wanneer van onze zijde van het grondvesten eener stichting werd gesproken, is ons niet gebleken, dat de leden van het Hoofd-Comité individueel kennis droegen van ons verlangen en van de goedkeuring daaraan door hunnen Voorzitter en Secretaris verleend.

Wij komen liever niet terug op die vroegere zaken, maar constateren alleen dit, dat de officieele vertegenwoordigers van het Hoofd-Comité onzen wensch tot het grondvesten eener stichting van het eerste oogenblik af aan hebben gekend en goedgekeurd. Hoe ganschelijk ons Comité zich zag teleurgesteld, als het tot tweemaal toe aanklopte om bijdragen voor eene stichting, is mede uit onze verslagen bekend.

Alleen de Ridderlijke Duitsche Orde Balye van Utrecht bond ons met eenige particulieren en enkele Comité's een riem onder het hart, maar al die bijdragen waren niet voldoende tot het verwezenlijken van onzen wensch, al blijven wij er hoogst erkentelijk voor.

Het inmiddels ingestelde College van Regenten, vijf leden gekozen door en uit het Bestuur van ons Comité, benoemd om de aangelegenheid der stichting te behartigen wanhoopte niet en zijn Voorzitter vooral liet den moed niet zinken.

Gedurende en na den oorlog van 1870/71 verkreeg het denkbeeld eener stichting, meer bepaaldelijk den vorm van een Barakken-lazareth met administratiegebouwen.

Zoo stonden de zaken toen op 30 April 1872 aan Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, aan het Nederlandsche volk en aan ons Comité eene geliefde Gade, eene edele helpende Prinses, eene doorluchtige Beschermvrouwe ontviel.

Wij hadden ook voor onze stichting onze hoop, ons vertrouwen op die vorstelijke Vrouwe gesteld!

Het zou weldra blijken op treffende wijze dat het denkbeeld van het oprigten eener stichting door Mevrouw de Prinses met welgevallen was begroet en omhelsd Toen op eerbiedige wijze aan Z. K. H. Prins Hendrik was medegedeeld, dat het Comité het een voorregt zou hebben geacht, aan eene eventuele stichting den naam te mogen verbinden van HD. doorluchtige Gemalin en aan Z. K. H. vergunning was gevraagd, om thans na het overlijden der edele Beschermvrouwe als bewijs van hulde aan HD. nagedachtenis, aan eene op te rigten stichting den naam te mogen geven van Amalia-stichting; mogt ons Bestuur van wege Z. K. H. de verzekering ontvangen, dat het met zijn plan had beligchaamd, een geliefd denkbeeld van HD onvergetelijke Gemalin en dat Z. K. H. van zijne zijde wenschte mede te werken, tot verwezenlijking van dat denkbeeld.

Voorts werd het College van Regenten verwittigd, dat Z. K. H. nader verlangde bekend te worden met de plannen die de stichting betreffen.

In het laatst van 1872 was door Regenten der stichting als architekt aangesteld, de heer *E. G. Wentink*, om met eene Commissie uit hun midden de heeren *J. W. Schubart*

en *P. Templeman van der Hoeven*, naar de voorloopige opgaven een definitief plan voor een Barakken-lazareth op te maken, terwijl in uitzigt gesteld was de mogelijkheid dat daarvoor zou worden afgestaan een uitmuntend gelegen terrein,

De genoemde Commissie toog aan den arbeid, met het gelukkig verschiet van niet te vergeefs tijd en moeite te zullen aanwenden en thans door bestudeering van hetgeen de oorlog van 1870/71 op het stuk van barakken haar geleerd had, beter in staat tot het vervullen van hare taak, dan zij vroeger zou geweest zijn.

In het begin van het voorjaar van 1873 was de Commissie met hare plannen, teekening en begrooting van kosten, zoover gereed, dat die onder de aandacht van Z. K. H. Prins Hendrik konden worden gebragt.

Op den 30ste April richtte Z. K. H. een eigenhandig schrijven aan den Voorzitter van ons Comité, waarin wordt uitgesproken dat het daarstellen in de onmiddelijke nabijheid van Utrecht, eener zoo nuttige inrigting als de Amalia-stichting voor het Roode Kruis afdeeling Utrecht, Z. K. H. voorkomt eene ware leemte te zullen vullen, en dat de Prins met genoegen van de plannen kennis genomen hebbende, een aanzienlijk kapitaal beschikbaar stelt, ten einde de gelegenheid te geven om zonder uitstel tot de uitvoering der werken over te gaan.

Het behaagde Z. K. H. verder een crediet te openen tot een niet hooger bedrag, ten einde andere belangstellenden de gelegenheid te geven het hunne er toe bij te dragen.

Het zij ons vergund nogmaals aan Z. K. H. Prins Hendrik onzen innigen dank te betuigen, voor de vorstelijke wijze waarop HD. eene instelling heeft in het leven geroepen, bestemd om tot zegen van velen te dienen en daarbij tevens een gedenkteeken ter eere van de overledene Prinses heeft gesticht, dat verkondigen zal de weldadige zin der Vorstin en tevens in herinnering houdt het edele hart van den beminden

Prins. Een heerlijk gevolg van des Prinsen mildheid was eene missive van 10 Mei daaraanvolgende van wege Zijn Hoog Edelheid den 62sten Landkommandeur van het kapittel der Ridderlijke Duitsche Orde, balye van Utrecht *A. C. J. Baron Schimmelpenninck van der Oye.*

In dat vereerend en welwillend schrijven wordt groote ingenomenheid uitgesproken van het kapittel met de aanstaande uitvoering van het plan tot het oprigten eener Amalia-stichting, verder er op gewezen dat de edele ridders gedachtig aan hunne vrome voorvaderen, die zich ook ten doel hadden gesteld de verzorging en verpleging van zieken en gewonden, gebleken in de oprichting van het eerste hospitaal te Jerusalem, en nu Z. K. H. Prins Hendrik was voorgegaan, gaarne dat waardig voorbeeld wenschten te volgen en aan het Collegie van Regenten ten geschenke aanboden, een stuk land gelegen buiten de Tolsteegpoort aan den Straatweg naar Jutphaas, ongeveer een bunder groot, opdat aldaar de Amalia-Stichting zou kunnen verrijzen; eindelijk wordt met courtoisie medegedeeld dat het kapittel besloten heeft, dat alle kosten welke die schenking mogt ten gevolge hebben, voor zijne rekening zullen komen.

De missive eindigt met deze woorden, dat het kapittel zich gelukkig acht iets te hebben kunnen bijdragen dat tot de verzekering van de uitvoering van uw loffelijk en hoogst nuttig plan kan leiden en hoopt dat de verdere pogingen van uw Collegie met den besten uitslag mogen worden bekroond, waardoor aan het Comité van het Roode Kruis te Utrecht eene stichting zal worden geschonken, die de naam van de edele te vroeg ontslapene Prinses, welke uwe Beschermvrouw was, in dankbare herinnering zal doen voortleven en tot heil en toevlugt van vele lijdenden zal wezen.

Geen wonder dat wij dankbaar en getroffen waren en behoefte hadden zoo spoedig mogelijk in eene Algemeene Vergadering onzen leden mededeeling te doen van de heugchelijke tijdingen.

Zij vond plaats op 16 Mei. De leden waren in grooter getale dan gewoonlijk tegenwoordig en de mededeeling van onzen Voorzitter aangaande de vorstelijke en de ridderlijke schenking werd met groote toejuiching en erkentelijkheid jegens den Prins en het kapittel ontvangen.

Wat was meer natuurlijk en gepast dan dat de Vergadering haar wensch te kennen gaf om der leden innig gevoelde erkentelijkheid over te brengen aan Z K H. en aan Z. H. E. en dat voordat zij scheidde de wensch werd uitgesproken dat het Comité eerbiediglijk aan Prins Hendrik vergunning verzoeke om zich onder H. D. bescherming te mogen plaatsen.

Den 7^{den} Juni reeds mogt het Bestuur van wege Z. K. H. de verzekering ontvangen dat H D. gaarne het Beschermheerschap van het Comité wenschte te aanvaarden.

Onmiddelijk na onze leden moest het Hoofd-Comité worden in kennis gesteld met de gebeurtenis die ons zoo zeer verblijd had en weldra ontving ons Bestuur de mededeeling dat dat College met belangstelling en ingenomenheid had kennis genomen van den inhoud onzer missive van 16 Mei.

De aanbesteding der werken kon worden uitgeschreven tegen zaterdag 30 Augustus; daarbij werd aan den heer *J. A. van Straaten* die de laagste inschrijver was, de bouw van het hoofd- of Administratiegebouw met magazijn en van de neven gebouwen, onder autorisatie van Prins Hendrik. gegund voor de som van *f* 45,490.

De tijdsbepalingen in het bestek zijn de navolgende:

1 December 1873 zullen de nevengebouwen voltooid zijn (uitgezonderd het afverwen) en de funderingen van hoofdgebouw en magazijn opgemetseld tot 2 meter onder peil.

1 Mei 1874 zullen de 2^{e} balklaag van hoofdgebouw en magazijn gelegd, de muren tot die hoogte opgemetseld en de deur en lichtkozijnen gesteld zijn.

15 Juni 1874 zal hoofdgebouw en magazijn onder kap en dak en glasdigt zijn.

1 October 1874 zullen de gebouwen voltooid zijn.

1 Mei 1875 zullen alle kleine gebreken hersteld zijn en zal volledige oplevering plaats vinden.

Door den aannemer zouden verder alle voorzieningen zoodanig getroffen worden in overleg met de Commissie uit Regenten tot regeling der plegtigheid, dat op 20 September de eerste steen der Amalia-stichting zou kunnen worden gelegd, waartoe Z. K. H. Prins Hendrik zich goedgunstig had bereid verklaard.

Tot die plegtigheid werden uitgenoodigd de burgerlijke autoriteiten van gewest en stad, van de regterlijke magt, van de hoogeschool en van een aantal vereenigingen, de geestelijkheid, de militaire autoriteiten benevens eene deputatie van alle wapens alhier in garnizoen, de chefs van het Rijkshospitaal, alle officieren van gezondheid en burgergeneeskundigen, benevens al de leden van het Utrechtsche Comité.

Hoogst welwillend had Z. Exc. de heer Minister van Oorlog ter onzer beschikking gesteld twee generaalstenten; de majoor-kommandant der schutterij had het muziekkorps gepresenteerd en de mannen-zangvereeniging zich aangeboden om aan de plegtigheid nog meer wijding bij te zetten door haar liederen en koralen.

Twee mannen, hoog van jaren en hoog in aanzien, hadden wij zoo gaarne in ons midden gezien; beide moesten zich tot hun leedwezen om redenen van gezondheid de eer ontzeggen om Prins Hendrik in onzen kring te ontmoeten. Het zijn de heeren Baron *Schimmelpenninck van der Oye*, landkommandeur van de balye der Ridderlijke Duitsche Orde en Ridder *de Stuers*, Voorzitter van het Hoofd-Comité

Uit die twee Colleges deden ons de eer de plegtigheid bij te wonen de Heeren Mr. *J. D.* Graaf *van Rechteren van Ahnem* en Mr. *P. Verloren van Themaat*, vertegenwoordigende de balye van Utrecht, en de Heeren Luitenant-Generaal *C. T. van Meurs*, Jhr. *F. de Casembroot* en *Lodewijk Mulder*, vertegenwoordigende het Hoofd-Comité.

Met ingenomenheid vermelden wij dat ook de kolonel Baron *van Tuyll van Serooskerken*, bestuurslid van het Mannen-Comité te 's Hage en groot voorstander van het Roode Kruis, de plegtigheid kwam bijwonen en des middags onze gast wilde zijn.

't Was om ligt te bevatten redenen ons niet mogelijk geweest vertegenwoordigers van onze zuster-Comités tot de plegtigheid uit te noodigen en tot het diner in het Hotel des Pays-Bas.

Ook de tegenwoordigheid van ons veelgeacht Eere-lid Dr. *A. W. M. van Hasselt*, Kolonel Inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmagt moesten wij missen, naardien ambtsbezigheden dezen warmen vriend van het Roode Kruis in de residentie terughielden.

In plaats van thans een schets te geven van de plegtigheid van den 20sten September, verwijzen wij liever naar bijlage E, waarin een stenographisch verslag van de plegtigheid van het leggen van den eersten steen is vervat en voorts worden medegedeeld verdere feestelijkheden op dien voor ons en voor velen onvergetelijken dag.

Het was ons een groot voorregt en een hooge eer dien dag den beminden Vorst onzen doorluchtigen Beschermheer in ons midden te zien. Bij allen die met Z. K. H. in aanraking mogten komen, is voorzeker de band nog nauwer en hechter geworden, waarmede wij ons aan den Prins verbonden gevoelen.

Terwijl inmiddels de aannemer met loffelijken spoed aan de fundamenten van het hoofdgebouw en aan de nevengebouwen deed voortarbeiden, hield de Commissie van Regenten met den architekt zich onledig met het uitwerken van plannen voor de barakken; allereerst zou een proefbarak worden gebouwd voor men tot de oprigting van meerdere wenschte over te gaan.

Onder meer redenen had tot het nemen van zoodanig be-

sluit aanleiding gegeven een schrijven van het College van Burgemeester en Wethouders van Utrecht van 17 Juli, waarbij de vraag tot ons Bestuur werd gerigt of de voorgenomen Amalia-stichting gedurende den vrede ook ten doel heeft de verpleging van zieken, en zoo ja dan wenschte voornoemd College voor te stellen in overleg met ons Bestuur de vraag behandeld te zien, of en op welke wijze de Stichting gedeeltelijk zou kunnen voorzien in de behoefte aan afzondering en verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten; de heer wethouder *Roijaards* was in geval het antwoord bevestigend luidde, uitgenoodigd en gecommitteerd om met ons dat onderwerp voorloopig te bespreken.

Onzerzijds kon deze missive niet zoo spoedig worden beantwoord als wij gewenscht hadden om redenen van geheel particulieren aard Naardien de aanbesteding nog niet had plaats gehad en daarna niet voor 1 September met het werk zou kunnen worden aangevangen en volgens het bestek eerst in het volgend voorjaar de nevengebouwen des gevorderd zouden kunnen worden in gebruik gesteld; zou voorshands van niets anders sprake kunnen zijn dan van het in gebruik geven aan het dagelijksch bestuur van door ons gebouwde barakken en was het zelfs niet te verwachten dat hieromtrent spoedig zou kunnen worden besloten vermits Regenten in verband met de aanbesteding en daarna beraamde eerste-steen legging en andere aangelegenheden van het Roode Kruis, ongerekend hunne eigene bezigheden, bezwaarlijk tijd voor bedaard overleg zouden kunnen vinden.

Ons antwoord behelsde dat wij volkomen bereid waren om met den heer *Roijaards* in overleg te treden over de eventuele verpleging van zieken ook in vredestijd als deel uitmakende van de bestemming der Stichting.

De eerste onzer conferentien had plaats op 24 Augustus, verdere onderhandelingen en besprekingen volgden In een aangelegenheid van zooveel aanbelang als het maken van een

plan voor barakken dat aan alle billijke eischen zou behooren te beantwoorden en den toets der kritiek zou kunnen doorstaan, behoorde niet met overhaasting te worden gehandeld, en al hadden de meergenoemde commissie uit Regenten en de architekt de kwestie reeds geruimen tijd bestudeerd en herhaaldelijk besproken, zoo vorderden toch enkele details nog een naauwgezet onderzoek.

Zoo was het November geworden voor dat de architekt de teekeningen en plannen behoorlijk toegelicht en van berekeningen voorzien aan het college van Regenten kon voorleggen.

Nogmaals werd naauwkeurig alles overwogen en ten slotte het besluit genomen om zoo objectief mogelijk te werk te gaan. Onze architekt was gebleken te zijn de regte man op de regte plaats, wij wenschten met vol vertrouwen en de stukken voorliggende de plannen aan te nemen; van den anderen kant was 't ons zeer veel waard om de meening te vernemen van deskundigen die niet in betrekking staan tot ons college; wij wilden ons wachten ook voor den schijn van zelfgenoegzaamheid. De heer *Wentink* gevoelde en eerbiedigde onze voorzichtigheid.

Tot onzer en des heeren *Wentink* groote tevredenheid was het oordeel der drie heeren deskundigen de HH. Dr. *Imans*, Dr. *van Overbeek de Meijer* en ingenieur *Hubrecht* die met welwillendheid onze plannen onderzochten, allezins gunstig en werd ook het punt der ventilatie en verwarming tot in details besproken en op het hooge belang daarvan gewezen.

Wij vonden den heer *Wentink* gaarne bereid om van een nuttigen wenk gebruik te maken bij het opmaken der teekeningen en bestekken voor de aanbesteding, waartoe inmiddels besloten werd.

Wel is waar waren de onderhandelingen nog steeds loopende met den heer wethouder *Roijaards*, maar toch reeds een goed eind gevorderd toen het jaar 1873 plaats maakte voor 1874. Naardien dit verslag tot ultimo December loopt zal

eerst ons volgende, indien ons de krachten gegund worden, het eindresultaat kunnen bevatten Wij moeten dus hierd en draad afbreken om nog andere aangelegenheden van het Comité te vermelden.

Raderbrancards.

Na onze officieelen gelukwensch aan den nieuw benoemden Inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmagt Dr. *van Hasselt*, had deze nogmaals getuigd van zijne ingenomenheid met onze afdeeling der Nederlandsche Vereeniging, ons moed en kracht toegewenscht en voor zoo ver mogelijk zijne ondersteuning bij onzen arbeid toegezegd. De hooggeachte kolonel die vroeger hier woonachtig, meermalen met belangstelling onze raderbaren had bezichtigd, die als lid van de jury voor de tentoonstelling in 1869 en later bij den proefrid met daartoe welwillend afgestane waggons van de Ned Rijnspoorweg-maatschappij nog nader het groote nut dier vervoermiddelen had ingezien, rigtte van uit zijn nieuwen veelomvattenden werkkring eenige vragen tot ons Bestuur betreffende onze raderbaren.

Het is een goed teeken des tijds als de officieele mannen zich laten gelegen liggen aan en een open oog hebben voor de verbeteringen en uitvindingen, aangebragt en gedaan op het gebied van den geneeskundigen dienst.

Ons Bestuur heeft steeds met dankbaarheid erkend welken lof Dr. *Gauvin* te Parijs (reeds overleden) toekomt voor de uitvinding der raderbaar die zijn naam draagt, toen het dat voertuig in 1868 het eerst van alle Comités in Nederland invoerde. Sedert heeft de bekwame fabrikant *Goettsch* er meer dan veertig naar ons [1]) model vervaardigd.

---

1) Ter herinnering diene dat wij in April 1868 een raderbaar ontboden uit Parijs, en dat dit voertuig onder het oog van Dr Gauvin den uitvinder, aldaar was vervaardigd.

Ook dit jaar maakte een aantal particulieren zoo van binnen als buiten de stad, de directien van ziekenhuis, militairhospitaal en diakonessengesticht aan welke wij van onze raderbaan ten gebruike hadden aangeboden, onlangs weder de cholera commissie (op haar verzoek) van die vervoermiddelen gebruik en kan men ze dikwerf door onze straten zien rijden.

Ware het noodig nogmaals die *Gauvin*-raderbaar aan te bevelen wij zouden ons kunnen beroepen op de jury van de Parijsche wereldtentoonstelling in 1867 en op een autoriteit als professor *Billroth* uit Weenen die in den oorlog van 1870/71 inspecteur van al de Lazaretten aan den midden Rhijn, onze raderbaar een werkelijke uitkomst noemde bij het vervoer van zieken.

Conferentie te Weenen.

Wij noemden daar den naam van professor *Billroth*; deze en nog twee andere geneeskundigen te Weenen de HH. Dr. *Wittelshofer* en Baron *Von Mundy* een man van groote verdiensten ook op het gebied van het Roode Kruis, wenschten dat het niet gering aantal voorwerpen ter wereldtentoonstelling aanwezig betrekking hebbende op het verleenen van hulp aan zieken en gewonden en wel vooral in den oorlog, door een aantal van der zake kundige mannen gelijktijdig mogt worden bezichtigd, en dat er proeven zouden worden genomen met voertuigen, draagbaren en andere voorwerpen.

Zij hadden daaraan het verlangen vastgeknoopt om, nu de officieele Conferentie te Weenen niet zou doorgaan, eene private bijeenkomst te houden en met die deskundigen eenige gewigtige punten te behandelen aangaande het Roode Kruis. Gansch eigenaardig zouden de conclusieën dier bijeenkomst haar gewigt ontleenen aan de maatschappelijke positie der leden die haar uitmaakten.

Er werd eene circulaire door het drietal ontworpen waarin

zij voorstelden eene conferentie te houden op 6, 7, 8 October in het saniteits-pavilloen van het tentoonstellings paleis; te debatteren over aan de orde te stellen punten, verder eenige tentoongestelde voorwerpen aan een gezet onderzoek te onderwerpen en een proeftogt te maken met een kortelings te Parijs vervaardigde hospitaal-trein. De circulaire vermelde de namen van al de personen die ter Conferentie genoodigd werden en daaronder de coryphaeen op het gebied der chirurgie en der geneeskunde van gansch Europa zoowel burgers als militairen, tal van architekten, spoorweg-ingenieurs instrumentmakers, een groot aantal mannen uit vele landen die zich in 1870/71 op het gebied der vrijwillige hulp hadden onderscheiden. Uit ons vaderland genoten de eer daartoe uitgenoodigd te worden de HH. *C. W. M. van de Velde*, Dr. *J. J. Sas*, Dr. *M. W. C. Gori* en onze voorzitter Dr. *J. W. Schubart*.

Wij stelden het op hoogen prijs dat onze Voorzitter door professor *Billroth* was uitgenoodigd, die blijkbaar een goede herinnering heeft bewaard aan den chef van het Utrechtsche veldlazareth in 1870 te Mannheim.

Tot zijn groot leedwezen werd de heer *Schubart* echter door zijne bezigheden verhinderd om aan die zoo hoogst belangrijke Conferentie deel te nemen.

Ter gedachtenis aan hunne hulp te Mannheim verleend, schonk Z. M. de keizer van Duitschland het duitsche herinneringskruis van 1870/71 voor niet-strijdenden aan het personeel van het Utrechtsche veldlazareth aldaar.

Wij hebben nog met groote ingenomenheid melding te maken van eenige giften voor de Amalia-stichting en van andere, tot dekking van het te kort in de kas van ons Comité, welke administratiën van elkander gescheiden zijn, naardien de schenkers dit verlangd hebben.

Nogmaals onzen dank aan den edelen gever baron *v. T. v. Z.* en aan de Mannenzangvereeniging, aan Regenten van het Eloijen-gasthuis en aan de vereeniging van Spoorweg-Ambtenaren „Onder Ons," de laatste door het houden eener wel geslaagde tooneelvoorstelling.

Voor zoo ver de giften betrekking hebben op het Comité, worden zij vermeld in de Rekening over 1873 (Bijlage G.)

Een der laatste daden van het Bestuur was de aanvrage aan Z. M. den Koning, om rechtspersoonlijkheid voor het Comité. Het was onder meer redenen noodig die te verkrijgen, om het stuk land, door de balye van Utrecht ons geschonken, te kunnen aanvaarden. De algemeene vergadering van 13 December magtigde het Bestuur om een artikel in ons reglement te wijzigen; de vergunning tot die wijziging werd door het Hoofd-Comité welwillend verleend en het rekwest werd op 23 December verzonden [1]).

In de laatste dagen van het verloopen jaar werden van uit Carlsruhe, door den Voorzitter van den Badenser Landes-Hilfsverein (Hoofd-Comité van het Roode Kruis) van al onze jaarverslagen exemplaren verzocht, wijl men aldaar de bibliotheek wenschte te completeeren.

Op dat beleefd en vereerend aanzoek werd onzerzijds geantwoord met toezending der gevraagde stukken en tevens verzocht dat wij in ruil zouden mogen ontvangen de geschriften van dat Bestuur uitgegaan; aan dit verzoek werd op de meeste heusche wijze onmiddelijk gehoor gegeven.

Voor de eerste maal doen wij ons jaarverslag vergezeld gaan van een Catalogus der Bibliotheek van ons Comité, bijeen-

1) Wij zijn in staat mede te deelen dat het Z. M. bij besluit van 8 Januari 1874 No. 21 heeft behaagd de Statuten van ons Comité goed te keuren en de vereeniging mitsdien als regtspersoon te erkennen voor minder dan 30 jaar.

gebragt, deels door welwillende schenking, deels door aankoop van af de oprigting op 3 Januari 1868 tot op 3 Januari 1874, zijn zesden jaardag. Die verzameling is een kostbare schat; het nummer wijst aan de plaats die ieder boekwerk in ons archief inneemt.

Wij hebben veel aan haar te danken en hopen er onze winst mede te blijven doen.

Ons ledental bedroeg dit jaar 195, en toont alweder al is het ook niet veel vermindering aan in vergelijking met 1872.

Ons verslag is ten einde. Stof was er genoeg gelijk men heeft gezien, Wij hebben groote reden tot dankbaarheid dat onze arbeid zoo bevorderd werd. Erkentelijkheid jegens onzen koninklijken Beschermheer, jegens de Ridderlijke Balye van Utrecht, jegens zoovelen die ons ondersteunden, is ons eene behoefte. Moge ons de steun van die allen geschonken blijven bij ons werk van voorbereiding en het Utrechtsche Comité eene eervolle plaats blijven innemen onder de Nederlandsche Comités.

Utrecht, Februari 1874.

P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,

Aldus vastgesteld in de Bestuurs- en Algemeene Vergaderingen van 13 Maart en 10 April 1874.

Het Bestuur van het Utrechtsche Comité,

J. W. SCHUBART,
Voorzitter.

P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,
Secretaris.

BIJLAGEN.

BIJLAGE A. Artikel van 27 Februari in het Utrechtsch Dagblad betreffende de kunstarmen voor van den Akker.

" B. Artikel van 24 April in het Utrechtsch Dagblad betreffende het hulp verleenen in Atjeh.

" C. Artikel van 15 Mei in het Utrechtsch Dagblad nog eens betreffende de kunstarmen.

" D. Circulaire aan de Comités bevattende "proeve van »een algemeen Reglement voor de Comités, meer be-»paald in betrekking tot de Algemeene vergaderingen."

" E. Verslag in het Utreehtsch Dagblad van de plegtigheid der steenlegging en berigt aangaande verdere feestelijkheden op 20 September.

" F. Catalogus (eerste stuk) der bibliotheek van het Utrechtsche Comité, van af 3 Januari 1868 tot 3 Januari 1874.

" G. Rekening en verantwoording over het jaar 1873.

Bijlage A.

Aan de Redactie!

Vergun mij voor onderstaande regelen eenige ruimte in Uw blad, ter beantwoording van belangstellende vragen tot het Bestuur van het Utrechtsche Comité van het Roode Kruis gerigt, met betrekking tot de kunsthanden voor *van den Akker.*

Het heeft geruimen tijd geduurd, voordat de amputatie-stompen zoover genezen waren, dat men er aan denken kon aan te vangen met de vervaardiging der kunsthanden.

In afwachting van dat tijdstip hield eene speciaal voor deze aangelegenheid uit het Bestuur benoemde Commissie zich onledig met al wat voor haar doel noodig was en met het doen eener keuze uit de verschillende fabriekanten, die een goeden naam hebben op het gebied van orthopaedie.

Het zou ons te ver voeren hier mede te deelen, om welke redenen de Commissie met uitsluiting van buitenlandsche instrumentmakers, er toe gekomen is zich tot een Nederlander te wenden.

Genoeg, zij is zoo gelukkig geweest in den heer *Linden* te Rotterdam een fabrikant te vinden, dien zij met vertrouwen de vervaardiging der kunsthanden heeft kunnen opdragen.

Soortgelijke voorwerpen reeds vroeger door den heer *Linden* gemaakt en zich onderscheidende door netheid en een zekere élégance, daarbij ligt en toch sterk en duurzaam, gaven hem trouwens aanspraak op vertrouwen.

Voor eenige dagen, 23 Februari, heeft de Commissie, vergezeld van den heer *Linden* aan *van den Akker* in het Rijks-Hospitaal een bezoek gebragt en bij die gelegenheid is naauwkeurig de maat genomen van de kunsthanden.

Daarbij waren wij in de gelegenheid aan *van den Akker* voor te stellen een werkman uit de Fabriek Fijenoord, sedert jaren arbeidende met eene ook door den heer *Linden* vervaardigde kunsthand, opdat hij zoude zien wat men zoo in het algemeen met een kunsthand kan verrigten

Twee omstandigheden in het voordeel van *van den Akker* trokken daarbij onze aandacht, en wel de lengte der amputatie-stompen respectivelijk van af het elleboogs-gewricht 12 en 16 centimeter en de weinig verminderde bewegelijkheid dier gewrichten.

De kunsthanden zijn nu in bewerking en met een wel verklaarbaar ongeduld wacht *van den Akker* het tijdstip af, dat ze hem zullen worden overgegeven; de Commissie heeft evenwel, om hem teleurstelling te besparen gemeend er op te moeten wijzen, dat kunstmatige ledematen toch nooit de natuurlijke geheel kunnen vervangen, en hoe gelukkig het is, dat hij zijn gezigt niet verloren heeft.

Het kan zijn nut hebben, ook anderen hierop opmerkzaam te maken.

De Commissie aarzelt niet, om met den heer *Linden* de verantwoordelijkheid voor het doelmatige der kunsthanden op zich te nemen, maar zij wenscht reeds vooruit te waarschuwen, dat men van het nut dier voorwerpen niet al te groote en derhalve onbillijke verwachtingen koestere.

De bemoeijingen van het Roode Kruis met *van den Akker* zijn weldra ten einde, maar we willen den tevreden geduldigen invalide niet uit het oog verliezen.

Hij is het waard, dat anderen zich hebben beijverd, om in zijne toekomst te helpen voorzien.

Ons was het een zeer welkome omstandigheid, nu het een gewonden Nederlandschen krijgsman gold, in staat te zijn, hem de hulp van het Roode Kruis te verleenen, die vroeger in zoo ruime mate aan Fransche en Duitsche gekwetsten ten deel viel.

Met dankzegging voor de toegestane ruimte.

Uw Dienstw. Dienaar,
Dr. P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,
Secretaris van het Comité Utrecht.

Utrecht, 27 Februari 1873.

Bijlage B.

UTRECHT, 24 April 1873.

ROODE KRUIS.

Het Bestuur van het Utrechtsche Comité dat ten allen tijde zoo groote belangstelling heeft ondervonden, en dat herhaaldelijk met zoo groot vertrouwen werd vereerd van zijne medeburgers, acht het niet overbodig om in het openbaar mededeeling te doen van het standpunt, dat het na rijp beraad gemeend heeft te moeten innemen, ten aanzien der zoo droevige thans reeds afgeloopene eerste expeditie naar Atjeh.

Dat het zijne redenen moet gehad hebben om zwijgend toe te zien, zullen zij vooral wel hebben aangenomen, die een woord van waardeering en goedkeuring hebben over gehad voor de handelingen van het Bestuur, als het optrad bij een vreeselijken oorlog en bij binnenlandsche rampen.

Ons zwijgen zou echter ook in onverschilligheid zijn grond hebben kunnen vinden, of in traagheid of ander min edel motief.

Wij gelooven dan, dat het noodig, dat het onze pligt is, die redenen te ontvouwen en worden in die meening nog versterkt, door een ingezonden stuk in dit blad van 22 April jl., geteekend C. P., die de vraag doet waarom het Utrechtsche Comité werkeloos bleef.

In de eerste plaats de omstandigheid dat de rekening van het Comité over 1872 sloot met een nadeelig saldo van *f* 246,10, wat derhalve een verleenen van hulp uit onze kas onmogelijk maakte.

Ten tweede de aanzienlijke som in de algemeene kas der vereeniging onder beheer van het Hoofd-Comité te 's Hage,

bedragende omstreeks *f* 125,000 overschot van de giften gedurende den oorlog van 1870/71.

Het heeft een onderwerp van beraadslaging in een zijner vergaderingen uitgemaakt, of ons Bestuur, wetende, dat de algemeene kas zoo ruim voorzien was, zich tot het publiek zou wenden met de vraag om bijdragen tot het verleenen van hulp aan onze dapperen in het rijk Atjeh.

Verschillende stemmen buiten de vergadering hadden zich reeds daartegen verzet en ons Bestuur kwam eenstemming tot de verklaring, dat de te verleenen hulp aanvankelijk geheel uit de algemeene kas moest plaats hebben, en dat, wanneer die niet meer toereikende zou zijn, het oogenblik daar was, om een beroep op het publiek te doen.

Het Hoofd-Comité te 's Hage scheen er evenzoo over te denken; het trad al spoedig met *f* 25000 op, maar deed geen beroep op de ondersteuning der Comité's of van het publiek gelijk in Julij 1870; het gevoelde zich en het was dan ook volkomen in staat, om in het noodige te voorzien.

Dat zal het Hoofdbestuur des gevorderd nog eenigen tijd kunnen volhouden, tot ook zijne middelen zijn uitgeput

Wil men ons ongevraagd vrijwillige giften toezenden, wij zullen die dankbaar aannemen en ter beschikking stellen van het Centraal Comité te Batavia, gelijk het Comité Rotterdam, dat uit zijn overschot van 1870/71 *f* 10.000 en het vrouwen Comité te 's Hage, dat wijn en koffij-extract toezond; maar thans reeds gelden vragen, dat kunnen wij om bovengenoemde redenen niet, evenmin als wij dit deden ter zake der kunst-armen voor *M. van den Akker*, tot dat het bleek dat onze kas daarin niet kon voorzien.

Dit met betrekking tot de eerste expeditie tegen Atjeh, en onze houding.

Eene tweede zal volgens het Regerings-telegram in het najaar plaats vinden.

Bedriegen wij ons niet, dan zal deze ongemeen veel

sterker moeten zijn, om ons verloren prestige schitterend te herwinnen en den vijand met groote kracht aan te grijpen en te overwinnen.

De Nederlandsche krijgsmagt moet overwinnen, het wordt gebiedend gevorderd, maar de strijd zal ditmaal niet minder verwoed zijn. De ondervinding heeft het ons nu geleerd, dat er veel gewonden en zieken zullen zijn.

In gemeen overleg met het Hoofd-Comité gaan wij ons voorbereiden, om dan zooveel doenlijk te voorzien in het lot der geblesseerden. Wij rekenen daarbij op de voorligting der militaire geneeskundigen uit Indië, met verlof zich alhier bevindende, want de oorlog in een tropisch klimaat en tegen een volk, dat geen militair-geneeskundigen dienst heeft, stelt gansch andere eischen, dan waaraan wij konden voldoen in Europa. Voor het oogenblik zijn te nemen maatregelen tot het verleenen van hulp nog in overweging en de plannen nog niet vastgesteld zijnde, hebben we dus niets te vragen aan onze medeburgers.

Als de plannen gereed zijn en de tijd tot handelen nadert, zal het Bestuur met vol vertrouwen zich wenden tot het publiek, reeds nu overtuigd, dat zijn vertrouwen niet zal worden beschaamd.

Uit naam van het Bestuur van het
Utrechtsche Comité,

J. W. SCHUBART,
Voorzitter.

Dr. P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,
Secretaris.

Bijlage C.

Aan de Redactie!

Wil voor onderstaand berigt nog eenmaal over de kunstarmen voor van den Akker eene kleine plaats in uw blad toestaan.

Tot vermijding van misverstand en min juiste beoordeeling worde eerst medegedeeld, dat de commissie *ad hoc* uit het bestuur van het Utrechtsche comité met den heer Linden was overeengekomen, dat eerst de kunstarmen tot aan het polsgewricht zouden worden vervaardigd, daarna de beide handen, en dat wel om de volgende redenen:

1. Omdat de armen zonder handen spoediger konden vervaardigd worden, terwijl de laatste door de vele gewrichten een meer zamengesteld mechanisme vorderen.

2. Omdat het wenschelijk scheen, dat van den Akker zich zou gewennen aan het dragen der kunstarmen tot aan het polsgewricht en zich allengs vertrouwd zou maken met het gebruik daarvan.

3. Omdat men hem een langer gedwongen leegzitten en hulpbehoevend blijven, wilde besparen.

Over de beide laatste punten straks nader.

De armen zonder handen zijn gereed gekomen en aan de commissie afgeleverd.

Thans is een woord van dankzegging en tevredenheid aan den bekwamen instrumentmaker Linden alleszins gepast. Hij heeft ten volle beantwoord aan de gunstige opinie, die men van hem koesterde en zeer geacheveerd werk geleverd.

Opmerkelijk is vooral de vereeniging van ligtheid en stevigheid, netheid en doelmatigheid en zoowel de armen zelve als de voorwerpen voor dagelijksch gebruik, waarover nader,

die gerust den toets van vergelijking met buitenlandsch fabrikaat kunnen doorstaan, doen den Nederlandschen vervaardiger eer aan.

In het beweeglijk metalen stuk dat het polsgewricht voorstelt, bevindt zich in het midden eene opening, waarin door een vernuftige sluiting een vork of mes of lepel aan een beweeglijke stang kan worden gestoken en wel liefst het mes in dat van den linkerarm, omdat de vork beter door dat van den regterarm kan worden gehanteerd.

Een andermaal wordt in het rechter polsgewricht een aardig uitgedachte penvoerder gestoken, waarmede v. d. A. reeds voor de eerste maal zeer leesbaar zijn naam teekende. Verder kan in het linker polsgewricht een soort van kleine tang gestoken worden, waarmede sigaar of pijp wordt in en uit den mond gebragt en dat tevens dient om een of ander voorwerp van tafel te kunnen opligten.

Eindelijk kunnen in de beide handgewrichten twee stalen haken worden ingeschoven, dienende tot opheffing van zeer zware voorwerpen bijv. emmers, stoel, tafel, enz.

Ten slotte kunnen in de polsgewrichten worden ingeschoven een haak en een korte, holle stalen cilinder, waarin spade of hark wordt gelegd en vastgehouden, voor het geval veldarbeid wordt verlangd.

Ook in de omstandigheid dat de invalide zich voor zeker doel soms uit anderer tegenwoordigheid zou moeten verwijderen is voorzien.

Beter dan door deze gebrekkige beschrijving zal men zich door eigen aanschouwing van de netheid en doelmatigheid der genoemde voorwerpen kunnen overtuigen.

Het Bestuur toch van het Comité heeft het voornemen die op een in dit blad nader aan te kondigen dag ter bezichtiging te stellen.

Aan de meer genoemde polsgewrichten nu zullen de eigentlijke handen, uiterst net bewerkte voorwerpen door een me-

chaniek worden aangebragt; maar zij zullen op zich zelf niet in staat stellen dat alles te doen, wat met de vroeger genoemde voorwerpen kan worden verrigt.

Men bedenke dat immers de wil niet meer zoo op de beweging der handen inwerken kan, zoodra de zenuwleiding verbroken is.

Binnen weinige dagen zullen de kunstarmen aan van den Akker worden overgegeven en aangedaan; in eventueele reparatie, die na verloop van tijd noodig mogt worden, wenscht het Bestuur te voorzien; zulks is met den Heer Linden overeengekomen.

Ten slotte mogen we het zeggen, dat zij, die door hunne gaven ons hebben in staat gesteld die weldaad aan den eersten verminkten Nederlandschen krijgsman te bewijzen, een goed werk hebben gedaan.

Wij zijn er van overtuigd dat dit door onze militairen van hooger en lager rang zal worden op prijs gesteld, en dat zij de instellling van het Roode Kruis daarom zullen zegenen.

Hoogachtend Uw Dienstw. Dienaar,

DR. P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,

Secretaris van het Comité Utrecht.

Utrecht, 15 Mei 1873.

Bijlage D. UTRECHT, 23 Augustus 1873.

CIRCULAIRE
N°. 466.

Aan de Besturen der Comité's van het Roode Kruis.

Voor de in September te houden Algemeene vergadering te 's Hage, heeft het Bestuur van het Comité alhier het volgende voorstel ter behandeling aan het Hoofd-Comité ingezonden, waarmede het Bestuur bij dezen de eer heeft U in kennis te stellen.

Ons voorstel noemen wij: Proeve van een algemeen reglement voor de Comité's, meer bepaald in betrekking tot de algemeene vergaderingen.

Gedeeltelijk aan de statuten ontleend, zal het voor een ander deel welligt kunnen voorzien in eene leemte, waardoor zaken, die thans slechts op usantie berusten, een meer tastbaren vorm zullen erlangen.

Hebben sommigen naar ons inzien geheel ten onregte vrees gekoesterd voor een streven naar besnoeijing van des Konings regten, wij willen die regten handhaven, uitbreiden zelfs, overtuigd dat Z. M. de Koning, die zoo groot belang stelt in de Vereeniging, aan alle besluiten in het werkelijk belang der Vereeniging genomen, zijne hooge goedkeuring zal schenken.

Voorts scheen het billijk aan de afgevaardigden, die niet in de residentie wonen, eenige vergoeding voor reiskosten te verzekeren, evenals het toestaan van een grooter aantal stemmen bij klimmend aantal van leden, een heilzame stimulus geacht werd voor het aanwerven van leden, vooral door de kleinere Comité's.

Meer toelichting achten wij overbodig.

Wij hebben het genoegen U deze proeve, waarvan de redactie niet onfeilbaar geacht wordt, tijdig toe te zenden en voegen er den wensch bij, dat zij Uwe instemming moge wegdragen en door Uwe afgevaardigden ter Algemeene September-vergadering bij de beraadslagingen zal kunnen worden ondersteund.

Namens het Bestuur van het Utrechtsche Comité,
onder bescherming van Z. K. H. Prins
Hendrik der Nederlanden,

J. W. SCHUBART, *Voorzitter.*

P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN, *Secretaris.*

Proeve van een Algemeen Reglement voor de Comité's van het Roode Kruis.

Art. 1. Na afloop van elken oorlog, waarin door de Vereeniging hulp is verleend, en overigens alle twee jaren in September, wordt eene Algemeene vergadering, door het Hoofd-Comité bijeengeroepen, gehouden.

Art. 2. De leiding der vergadering en de handhaving der orde berusten bij den Voorzitter van het Hoofd-Comité of bij ontstentenis bij diens plaatsvervanger.

Art. 3. In deze algemeene vergadering geeft het Hoofd-Comité verslag van zijne verrigtingen, van die der Comité's en van den staat der Vereeniging, en legt het rekening en verantwoording af van zijn beheer. Daarna wordt beraadslaagd over de voorstellen, vervat in de *punten van beschrijving.*

Art. 4 *a.* Alle voorstellen, bijtijds en door wettig erkende Comité's bij het Hoofd-Comité ingediend, worden onder de *punten van beschrijving* opgenomen.

b. Voorstellen, niet vermeld in de *punten van beschrijving*, worden niet in behandeling gebragt.

Art. 5. Om onder de *punten van beschrijving* te worden opgenomen, moeten de voorstellen van de Comité's voor 1 Juni van het jaar, waarin de vergadering plaats heeft, bij het Hoofd-Comité worden ingediend.

Art. 6. Alle besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen; bij staking der stemmen wordt een voorstel geacht te zijn verworpen.

Art. 7. Alle besluiten worden door eene speciale Commissie aan het oordeel van den Koning onderworpen. Eerst na 's Konings goedkeuring treden die in werking.

Art. 8. Deze Commissie bestaat uit twee leden van het Hoofd Comité en twee afgevaardigden of Voorzitters (Voorzitsters) van Comité's; zij wordt door en uit de algemeene vergadering gekozen

Art 9. Het ten uitvoer leggen der alzoo goedgekeurde besluiten geschiedt zoo spoedig mogelijk door het Hoofd-Comité.

Art. 10. Elk Comité, dat 25 of meer leden telt en ter algemeene vergadering vertegenwoordigd wordt door een uit zijn midden benoemd afgevaardigde, ontvangt als te gemoetkoming in reiskosten 50 cents heen en 50 cents terug voor elk uur gaans, volgens den gebruikelijken afstandswijzer.

Art. 11. Leden van het Hoofd-Comité, Voorzitters of Voorzitsters van Comité's en Correspondenten niet in de residentie woonachtig, ontvangen, zoo zij de vergadering bijwonen, gelijke vergoeding.

Art 12. Naar gelang van het aantal contribuërende leden, waarvan de Algemeene Penningmeester voor 1 Juni die aan de algemeene vergadering vooraf gaat, $^1/_4$ der contributiën ontvangen heeft, wordt door elk vertegenwoordigd Comité stem uitgebragt.

Art. 13. Elk Comité beneden 51 leden heeft twee, van 51 tot 101 vier, van 101 tot 151 zes, van 151 tot 201 acht stemmen, en verder met opklimming van twee stemmen voor elk 100tal leden meer.

Art. 14. Elk Comité wordt op de algemeene vergadering vertegenwoordigd door zijn afgevaardigde en zijn Voorzitter of Voorzitster, of door een van beide.

Te zamen of alleen, brengen zij het bij art. 13 vermeld aantal stemmen uit.

Art. 15. Onverhoopte verschillen tusschen Comité's onderling of tusschen een Comité en het Hoofd-Comité worden, zoo zij bij de algemeene vergadering aanhangig worden gemaakt en de belangen der Vereeniging er in betrokken zijn, aan de beslissing dier vergadering onderworpen.

Bijlage E.

DE AMALIA-STICHTING.

Het leggen van den EERSTEN STEEN,

op Zaterdag 20 September 1873.

Gister had hier eene plechtigheid plaats, die een diepen indruk gemaakt heeft op allen, welke er deel aan namen, en die van groote beteekenis is voor de toekomst: de eerste steen is namelijk gelegd voor eene stichting, die den naam en de deugden in herinnering brengt van eene Vorstin, welke door haar menschlievendheid eene plaats had veroverd in ieder Nederlandsch hart, en wier schoone hoedanigheden den weemoed des te grooter maakt bij het herdenken aan haar vroegtijdig heengaan, aan het droevig verlies, dat de algemeen beminde Prins Hendrik bij 't sterven zijner gade leed.

Niemand anders dan Z. K. H. Prins Hendrik mocht den eersten steen leggen van het gebouw, dat bestemd is, om in haar geest en naar haar voorbeeld het betrachten van de liefde tot den naaste meer doeltreffend te maken, in tijden wanneer daaraan het meest behoefte bestaat, in tijden van oorlog en volksziekten: den eersten steen van de Amalia-stichting, barakken-lazareth, welker bestemming en geschiedenis we straks zullen nagaan, aan de hand van den feestredenaar, dr. J. W. Schubart, die, — wij mogen zeggen wat bescheidenheid hem gebood te zwijgen, — als President van het Utrechtsche Comité van het Roode Kruis, door nimmer verflauwende hoop, en onverzwakte volharding het meest heeft bijgedragen, om

het eenmaal opgevatte denkbeeld niet te laten varen, en te geraken tot het schoone oogenblik: het leggen van den eersten steen, waarop reeds spoedig het hoofdgebouw en eenige barakken zullen verrijzen

Het terrein, even voorbij de Jeremiebrug, was feestelijk ingerigt; de toegang daartoe was rijk met vlaggen getooid, terwijl tegenover het terrein een stoomboot lag met alle vlaggen op. Eene tent was gereed gemaakt en net gemeubeld voor de ontvangst van den Prins en de 't naast bij de plegtigheid betrokken personen. — Zij was met groen en een trophé van vlaggen versierd, waarboven de witte vlag met het Roode Kruis zich hoog verhief.

Het geheele terrein was met groen en vlaggen in feestgewaad gestoken en doelmatig ingedeeld tot ontvangst van de vele genoodigden.

Tal van burgerlijke en militaire autoriteiten, vertegenwoordigers van gezelschappen, leden van het Roode Kruis, enz. enz. waren op het terrein aanwezig, toen op het bepaalde tijdstip Z. K. H. Prins Hendrik, die bij Zijne Excellentie 's Konings Commissaris gedejeuneerd had, verscheen, begroet door het *Wilhelmus* van de Schutterij-muzijk, voor deze gelegenheid welwillend door den Majoor-Kommandant der dd. Schutterij aangeboden. De Utrechtsche Mannenzang-Vereeniging, met haar banier op het terrein aanwezig, hief dadelijk daarna het *Wien Neêrlandsch bloed* aan.

Onmiddelijk daarop vatte de Heer Schubart het woord en hield eene welsprekende rede, waaraan wij het volgende ontleenen:

Na eene herinnering aan de geschiedenis van het Roode Kruis en de warme belangstelling van Z. M. den Koning in die Vereeniging, waarvan Z. M. het beschermheerschap had aanvaard, wees Spreker er op, dat het Utrechtsche Comité sedert 1870 het onwaardeerbaar voorrecht genoot, onder de hooge bescherming te staan van wijlen H. K. H. Mevrouw

Prinses Hendrik der Nederlanden, geb. Prinses van Saksen-Weimar-Eisenach, Hertogin van Saksen.

„Bij het noemen van den naam der Doorluchtige Vorstin, onze hooggeschatte beschermvrouwe, staat zij ons voor den geest", zeide Spreker, „bovenal in hare niet genoeg te waardeeren belangstelling voor het Roode Kruis, doch niet minder in die voor zoovele andere instellingen van algemeen nut. Niemand, Koninklijke Hoogheid, kan vergoeden wat U in die beminnelijke gemalin is ontvallen, — maar het is toch eene leniging Uwer smart, dat zoovelen met U haar beweenen, om hare deugden, voornamelijk om die der liefde tot den naaste. In de Verslagen van ons Comité staat het met dankbaarheid vermeld, wat H. K. H., door U gesteund, deed in het belang van het Roode Kruis, vooral in dat van het Utrechtsche Comité. De leden van dat Comité zullen zulks nimmer vergeten, zij vooral niet, die als bestuurders zoo vaak de tolken mochten zijn bij hunne medeleden van Hare en Uwe, in daden blijkende, hooge belangstelling." Spreker herinnerde aan de in 1870 in Luxemburg door HH. KK. HH. betoonde deelneming in het werk van het Roode Kruis, waaruit aanmoediging geput werd, om voort te gaan op den ingeslagen weg, te helpen in tijd van nood, voor te bereiden in tijd van vrede en rust. „Voorbereiding in tijd van vrede, dat was ten allen tijde de leus van ons Comité dat was, mede-oprigters mede-bestuurders, het doel van ons streven. Levendig staat het mij voor den geest, hooggeachte heer Baron *van Lijnden*, dat uwe uitnoodiging om tot het oprigten van ons Comité mede te werken, al dadelijk vergezeld ging van het denkbeeld, eene stichting te vestigen in de stad der Unie, als de aangewezen plaats achter de fortressen in de nabijheid onzer goede stad, eene stichting, die een centraal-magazijn zou zijn en tevens zou kunnen dienen voor de opleiding van ziekenverplegers." Een beroep op de stadgenooten bragt slechts *f* 1000 op; de ridderlijke Duitsche orde, Balye van Utrecht, schonk een

aanzienlijke gave in geld. Ook daarmede echter waren de middelen nog niet toereikend, om het voornemen ten uitvoer te leggen, doch de hoop werd door dit bewijs van instemming van zoo hooggeschatte zijde krachtig gesterkt; het gaf kracht tot volharding.

Na den Fransch Duitschen oorlog waren nog vele middelen beschikbaar gebleven, die het Utrechtsche Comité tot verwezenlijking van zijn plan wenschte te verkrijgen, doch dat mislukte ten eenenmale Toch liet men de hoop niet varen; men bleef volharden. Spreker bracht hulde aan zijne mederegenten, door het bestuur van het Comité geroepen om art. 2 der wet uit te voeren, niet het minst aan den volijverigen Secretaris van het Comité, tevens van het College van Regenten voor de stichting, Dr. *Templeman van der Hoeven.*

De maat der tegenspoeden zou worden volgemeten. "Helaas! de droeve tijding, die de eerste van bloeimaand 1872 tot ons kwam, dat het den Almachtigen had behaagd H. K. H. onze beminde en hooggewaardeerde beschermvrouwe tot zich te nemen, verpletterde ons, en in de ure, waarin wij bijeengekomen waren, om, naar ons vermogen, eene hulde aan hare onvergetelijke nagedachtenis te brengen, betreurden wij den slag, die Z. K. H, die gansch Nederland, die ook het Utrechtsche Comité zoo diep trof, niet het minst voor ons geliefkoosd plan, het oprichten eener Stichting ten dienste van het Utrechtsche Comité."

Het grootsche denkbeeld der Amalia-Stichting, barakken-lazareth, werd toen geboren Toen den 17 Mei het Utrechtsche Comité het laatst vaarwel bracht aan de onder bloemen begraven schatkamer, die het lijk der dierbare overledene bevatte, werd de wensch uitgesproken, het lievelingsdenkbeeld van het Comité te verwezenlijken in eene hulde aan de nagedachtenis van H K. H de Prinses, zijn beschermvrouw. De hofmaarschalk van den Prins was bij Z. K. H. de vriendelijke tolk van dat voornemen en die bemiddeling gaf Z K. H.

aanleiding het streven van het Comité te waardeeren en het de verzekering te doen geven, dat het met zijn plan had belichaamd een denkbeeld van H. D. onvergetelijke gemalin.

Toen de dag van weemoed en rouw kwam, de verjaardag van het afsterven der Prinses, behaagde het Z. K. H. eigenhandig den stichtingsbrief aan het Comité te doen toekomen voor de instelling van het Roode Kruis, die den gewenschten naam zal dragen van Amalia-Stichting.

„Uit naam van de Regenten dier stichting, van de bestuurderessen en bestuurders van het Utrechtsche Comité van het Roode Kruis, uit naam der menschheid," zeide Spreker „breng ik U. K. H. innigen dank voor den steun, die het mogelijk maakt ons geliefdkoosd denkbeeld te verwezenlijken, bovenal tot zegen van den gewonden en zieken krijgsman, doch niet minder voor de inwoners dezer stad, als zij in tijd van vrede door volksziekten worden geteisterd. Het Bestuur van het Comité brengt U. K. H. warmen dank voor den zedelijken steun, dien U. K. H. ons gaf, door onze instelling te begroeten met den naam van „eene nuttige stichting, die in eene bestaande leemte voorziet." Die waardeering vooral strekt ons tot innige voldoening.

„Zulk een waardig voorbeeld wekte op nieuw de belangstelling van anderen, met name die van de ridderlijke Duitsche Orde, Balye van Utrecht, welke, ingelicht door onzen zeer gewaardeerden mede-regent baron van *Heemstra*, door wiens tusschenkomst de R. D. O. ons reeds vroeger steunde, — besloot ons den grond aan te bieden, waarop de Amalia Stichting zou verrijzen, en zij deed dat onder erkenning van het hoog loffelijk streven van de stichters der Orde. Hoog edelheid, landkommandeur! vergun mij, uit naam van onzen koninklijken Beschermheer, de bestuurders van ons Comité en van allen, die liefde gevoelen voor de lijdende menschheid, u en uwe orde innigen dank toe te brengen voor de krachtdadige medewerking tot de vestiging der Amalia-

Stichting; het is eene nieuwe vereerende bladzijde in het schoone geschiedboek uwer orde. Uwe bijdrage zal steeds gewaardeerd worden, zooals ze dat verdient in de geschiedenis der Amalia-Stichting. Niet minder is onze erkentelijkheid aan u, die naar uw vermogen hebt bijgedragen tot verwezenlijking van het thans met zooveel bijval begroete plan; uwe namen zullen mede niet onvermeld blijven in de gedenkrollen onzer stichting, doch vergeef mij, dat ik die thans verzwijg." Alvorens de beteekenis van de Amalia-stichting voor de toekomst te bespreken, verzocht Spreker vergunning „eene bede tot Uwe Kon. Hoogheid te richten, om onze zamenkomst te wijden aan de nagedachtenis van de Vorstin, ter wier eere deze stichting verrijst. Niemand kan, niemand mag deze wijding volbrengen dan alleen U. K. H. Ik noodig U uit naam van alle beschermers, voorstanders en ondersteuners van het Roode Kruis uit, den eersten steen te willen leggen van de Amalia-Stichting, U. K. H. dierbaar uit liefde, uit vereering van den steun van uw leven. Vergun ons, dat wij U. K. H. geleiden naar de plaats daarvoor bestemd."

De prins begaf zich met allen, die hem omringden, in de put, waar alles gereed was voor de plechtigheid.

Dr. *Templeman van der Hoeven* las hier het proces-verbaal der handeling, eene schoone kalligrafie op perkament, door den bekwamen litograaf Anth. Grolman vervaardigd, van den volgenden inhoud:

„Ter eeuwiger gedachtenis van het oprigten der Amalia Stichting, Barakken Lazareth, door het Utrechtsche Comité tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, gewijd aan de nagedachtenis van wijlen Hare Koninklijke Hoogheid Mevrouw de Prinses Hendrik der Nederlanden, geboren *Amalia*, *Maria da Gloria*, *Augusta* Prinses van Saksen-Weimar-Eisenach, Hertogin van Saksen, Beschermvrouwe van het Utrechtsche Comité, heeft zijne Koninklijke Hoogheid Prins Hendrik der Nederlanden, Be-

schermheer van meergenoemd Comité op den XX September MDCCCLXXIII der eersten steen gelegd der Amalia-Stichting, waarvoor aanzienlijke bijdragen zijn geschonken door Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Hendrik der Nederlanden, de Ridderlijke Duitsche Orde, Balije van Utrecht, en andere ingezetenen, aan het Bestuur van het Utrechtsche Comité onder de leiding van zijnen voorzitter *Jan Willem Schubart* daarin bijgestaan door zijne mederegenten voor de op te rigten Amalia-Stichting Mr. *Frans, Julius, Johan*, Baron *van Heemstra*, Dr. *Pieter Templeman van der Hoeven, Josephus, Antonius, Hubertus Borret, Anne, Marius, Elisa van Deventer* en den bouwmeester *Engbertus Gerardus Wentink*

Gedaan te Utrecht op Zaterdag den twintigsten September achttien honderd drie en zeventig.

Ten aanschouwe van den Eere-Voorzitter, de Eere-leden en verdere bestuursleden van het Utrechtsche Comité, genoodigden en van allen, die nevens Zijne Koninklijke Hoog heid Prins Hendrik der Nederlanden deze oorkonde met hunne naamteekening hebben bekrachtigd.

Utrecht XX September MDCCCLXXIII.

Het Bestuur van het Utrechtsche Comité.

Deze oorkonde werd geteekend door Z. K. H. prins Hendrik, de hooge autoriteiten, leden van 't bestuur en eenige belangstellenden.

Z. K. H. legde daarop eigenhandig het protokol met een exemplaar van elk der thans gangbare muntspecien in de daarvoor bestemde bus, die dichtgesoldeerd en in den steen geplaatst werd, welke daarop door Z. K, H. gelegd werd. Bij deze handeling had mej. *Karsten* de eer Z K. H. den truffel aan te bieden, terwijl mej *Craeijvanger* den kalkbak hield.

De truffel was van zilver met opschrift, met fraai ivoren

heft, waarop een rood kruis en een gouden kroon waren aangebracht, vervaardigd door den heer Begeer. De kalkbak was van mahoniehout, met een zilveren plaat, waarin een gekroonde H.

Na het leggen van den steen begaf ieder zich weder naar zijne plaats, terwijl het muziekkorps een koraal liet hooren.

De heer Schubart nam daarop weder het woord, om den Prins te danken Hij noemde de grondlegging van de Amalia stichting, het eerste barakken-lazareth van het Roode Kruis, hier te lande, een gewichtig feit in de geschiedenis der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden. „Wanneer," zeide Spreker, „hetgeen God verhoede, de gindsche sterkten zullen zijn bemand en de donder van het geschut onze goede stad gedurig opschrikt, waait hier de witte vlag met het Roode Kruis In tegenstelling met wat daar ginds zal geschieden, waar vaderlandsliefde en krijgsmansplicht wreede wonden slaan, zal het hier vrede zijn, zal hier aan vriend en vijand hulpe worden geboden Een vrouwen- en mannenschaar zal hier onafgebroken werkzaam zijn, om alles in gereedheid te brengen tot verzachting van het leed, dat ginds wordt toegebracht; de Engel der liefde spreidt hier door die handen de peluw voor den gekwetsten en door uitputting in de getrouwe plichtsvervulling bezweken krijgsman. Naar de eischen der wetenschap ingericht, zal deze stichting den soldaat eene rustplaats schenken en heul voor de wonden, die hij in den dienst van het vaderland bekwam. De Amalia-stichting heeft echter ook nog een ander doel. De Engel des verderfs waart niet alleen rond op het slagveld.

„De Amalia-Stichting zal, krachtens de strekking der Nederlandsche Vereeniging, ingevolge haren stichtingsbrief, in tijd van vrede een oefenschool zijn tot voorbereiding. Al is er geen oorlog, al heerscht er geen epidemie, ze zal daar toch niet ledig staan, indien haar bij voortduring zooveel

ondersteuning ten deel valt, als ze bij hare oprichting geniet, want dan zal zij tevens de inrichting worden, waar ziekenverpleegsters worden opgeleid, eene zaak waaraan zulk een dringende behoefte bestaat, waarvan bij uitnemendheid de geneesheer de hooge waarde gevoelt." — Hulde werd gebracht aan het aloude gilde der smeden, vertegenwoordigd in de regenten van het St. Eloyen gasthuis, die een som ter beschikking stelden om tot dat doel te geraken en wier voorbeeld gevolgd was door de Utrechtsche Mannenzangvereeniging. Zich op nieuw tot den Prins richtende, zeide de heer Schubart: „Vergun mij nogmaals het woord tot U te richten, niet als Beschermheer van ons Comité, niet als den hooggevierden medestichter, maar als Admiraal van de vloot, als Nederlandsch officier; wij danken U als zoodanig voor uwe sympathie en spreken er den wensch bij uit, dat al de officieren van vloot en leger uw waardig voorbeeld volgen mogen, om ons zedelijk te steunen door bij hunne onderhebbenden krachtig te verkondigen de beginselen van de zegenrijke instelling van het Roode Kruis, waarvan de Amaliastichting een onderdeel uitmaakt. Ik doe daartoe een beroep op U, hoofd en verdere officieren, hier tegenwoordig, en verzoek u dringend de instelling van het Roode Kruis bekend te maken bij uwe onderhoorigen, opdat zij haar weten te waardeeren, wanneer zij op het slagveld den witten armband met het Roode Kruis ontmoeten." — Vooral beval hij de Amaliastichtig aan militaire geneeskundigen aan en wees hij hun op wijlen den heer *Basting*. Verder riep Spreker de belangstelling in van alle genees- en heelkunst-oefenaren en eindelijk van de vrouwen, die de ware priesteressen van het Roode Kruis zijn. Het voorbeeld der voormalige vorstelijke Beschermvrouwe van het Utrechtsche Comité, Prinses Hendrik der Nederlanden, moge haar daarbij immer voor oogen staan. Na nog een woord tot de bestuurders van gewest en stad, de leden van het Comité en aan alle land- en stadgenooten gericht

te hebben, besloot de Spreker met den wensch: „Ofschoon wij ons voorbereiden voor den tijd van oorlog en epidemiën, onze bede zij en blijve: God beware ons den vrede en de gezondheid!"

Na deze met warmte uitgesproken rede, waarmede de aanwezigen, zooveel de gelegenheid toeliet, hunne ingenomenheid door toejuiching te kennen gaven, viel de Mannenzangvereeniging, begeleid door de schutterij muziek, in met het Vlaggelied.

Nadat dit afgeloopen was, nam Prins Hendrik het woord.

Z. K. H. richtte zich tot de bestuurders en leden van het Utrechtsche Comité, en alle aanwezigen met eene toespraak, die ongeveer aldus luidde:

„Het is mij eene behoefte, met weinige maar daarom niet minder hartelijke woorden dank te zeggen voor de schoone toespraak, die uw geachte voorzitter heeft gehouden.

„Ik behoef u niet te zeggen, welke gevoelens er bij mij omgaan bij deze plegtigheid. Zij herinnert mij al het goede dat ik genoten heb, zij herinnert mij ook alles wat ik verloren heb. Indien er echter ééne zaak is, die mij troost, als ik herdenk aan al wat Mevrouw de Prinses voor mij was, dan is het wel, dat ik in voor- en tegenspoed in haar altoos den krachtigsten steun heb gehad. Ik heb dikwijls zeer moeijelijke oogenblikken doorworsteld, maar zij was mij daarbij altijd tot steun, zij heeft mij altoos opgewekt tot trouw volharden in mijne pligten.

„Toen het rampzalig jaar 1870 was aangebroken — heeft zij, zooveel dit van haar afhing, het Utrechtsche Comité van het Roode Kruis gesteund.

„Mijne heeren, wij zijn in de nabijheid geweest van den strijd; wij hebben zeer dicht bij de slagvelden vertoefd, maar wij hebben daar zooveel in ons was, hen aangemoedigd, die trachtten dáár hulp te verleenen.

„Wanneer ik herdenk alles wat ik verloren heb, dan is

er één zaak, die mij troost, dat is, het goede dat gij wenscht te doen, om Hare nagedachtenis in eere te houden in ons vaderland, en het Comité van het Roode Kruis te Utrecht kon mij geen grooter genoegen doen dan mij te verzoeken, dat dit gesticht den naam mogt dragen van Mevrouw de Prinses Hendrik. Wij zijn allen overtuigd van het moeijelijke der taak, die het Comité heeft op zich genomen, maar het heeft zich daardoor niet laten afschrikken. Het wenscht eene inrigting tot stand te brengen, waar in tijd van rust menschlievende mannen en vrouwen zich in het werk der liefde kunnen oefenen, waar de ingezetenen van Utrecht in tijd van epidemie eene toevlucht hebben, waar materieel wordt bijeen gebracht en personeel zich kan oefenen om in tijden, die niemand van ons wenscht terug te zien, maar die door den wil der Voorzienigheid plotseling kunnen aanbreken, gereed te zijn, opdat het Utrechtsche Comité niet alleen over ons geheele vaderland maar ook buiten zijne grenzen, hulp kan bieden, waar die noodig blijkt.

„Als ik nu moet besluiten — gij zult mij dat vergeven, want mijn gemoed is vol, — dan hoop ik van harte, dat ik getrouw moge blijven aan de gevoelens van liefde en innige toegenegenheid, die Mevrouw de Prinses toedroeg aan ieder, zonder onderscheid, van wat rang of stand ook, die hulp wilde verleenen waar die noodig was. Dat te doen was haar grootste genoegen. Mogen die gevoelens niet alleen in uw aller harten geprent blijven, maar steeds krachtiger ingang vinden in ieder Nederlandsch harte.

„Moge deze stichting, onder de bescherming van Haren dierbaren naam, met eere uit den grond verrijzen, en tot eere strekken van ons vaderland

„Ten slotte wil ik hier herdenken wat het Roode Kruis van Nederland in 1870 en 1871 heeft gedaan. Het is overal gegaan waar hulp noodig was, en heeft daar hulp verleend. Geen enkele onzer landgenooten heeft bij den arbeid van het

Roode Kruis aan eigen gezondheid gedacht, de gevaren die hem dreigden, geteld.

„Besluiten wij dus dit feest, dit ernstig feest, met de hartelijke herdenking van al die leden van het Roode Kruis, die zijn gegaan om te helpen, waar hulp noodig was.

„Als ik dat zeg, wensch ik niet te vergeten Z. M. onzen zeer geëerbiedigden koning. Wat door den koning gedaan is, mijnheer *Schubart* kan het getuigen, was veel, niet alleen materieel, ook personeel deed Z. M. zooveel als mogelijk was. Z. M. den Koning wil ik dus ook gedenken wanneer ik zeg: laat ons herdenken ieder, die in treurige tijden heeft mede gewerkt, om het Roode Kruis in zijn edelen werkkring bekend te maken en zijn zegenenden invloed uit te breiden.

„Moge het Roode Kruis van Nederland op den ingeslagen weg voortgaan, dan zal het altoos onder alle natiën der aarde uitblinken, door trouwe plichtsbetrachting, door zonder omzien ieder, wien het ook zijn moge, hij zijn vriend of vijand, zoo hij hulp noodig heeft, hulp te bieden.

„Worden zulke gevoelens in ons midden aangekweekt, dan zal het ons vaderland steeds wel gaan, en ik eindig dus, Mijne Heeren, met den wensch: „Leve het Roode Kruis."

Deze kreet, door de aanwezigen van harte herhaald, werd door dien van „leve Prins Hendrik" onmiddelijk gevolgd.

De muziek viel daarop met het „Wilhelmus" in en speelde daarna nog een fraai nommer.

De Prins ontving daarna bij zich in de tent den heer *Wentink* en den heer *van Straaten* aannemer van het werk, Dr. *Beets*, met wien Hij zich even als met de verdere aanwezigen op de Hem eigen welwillende wijze onderhield. De Hofmaarschalk overhandigde een aanzienlijke som gelds aan den architekt voor de gezamentlijke werklieden, die ook allen op het feestterrein waren. Daarna begaf de Prins zich buiten de tent en sprak sommige der daar verzamelde autoriteiten

op hartelijke wijze aan, en verwijderde zich eindelijk ten 4½ ure onder het gejuich der tallooze verzamelde menigte van het terrein, waar een aandoenlijke plechtigheid was verricht, tot wijding van een inrichting die een zegenende taak te vervullen heeft.

Ten ½5 ure ontving Z. H. E. de Landkommandeur der Ridderlijke Duitsche Orde Z. K. H. en gevolg in de zalen van het Duitsche Huis, hield daar een warme toespraak en verklaarde eenige bijzonderheden; voorts was de Heer Jhr. *de Geer van Oudegein*, archivaris der Orde, behulpzaam om Z. K. H meerdere bijzonderheden te doen waardeeren.

Ten ½6 ure vereenigden zich de leden van het bestuur van het Comité in het Hôtel des Pays-Bas om Z. K. H. met HDs. gevolg den Hofmaarschalk Baron *Taets van Amerongen* en den kolonel-adjudant *Arntzenius* te ontvangen, die welwillend het door Regenten der stichting aangeboden diner had aangenomen, en waartoe ook genoodigd waren Z. E. de Kommissaris des Konings eere-voorzitter en de eere-leden: Mr. *N. P. J. Kien*, Baron *J. van Lijnden* en Prof. *L. C. van Goudoever* eene deputatie uit het Hoofd-Comité van het Roode Kruis: de luitenant-generaal *C. T. van Meurs*, schout-bij-nacht Jonkheer *F. de Casembroot* en *Lodewijk Mulder*, eene deputatie uit de Ridderlijke Duitsche Orde Balye van Utrecht: Mr *J. D.* Graaf *van Rechteren van Ahnem*, Coadjutor, en Mr. *P. VerLoren van Themaat*, secretaris van het Kapittel, de majoor-kommandant der dienstdoende schutterij *R. Mijsberg* en de kolonel Baron *van Tuyll*, bestuurslid van het Comité te 's Hage.

Ten half 9 ure begaf zich Z. K. H. met de overige heeren naar het aangekondigde concert in de Parkzaal van Tivoli, alwaar Z. K. H. ontvangen werd door den ijverigen ondernemer, die ook nu weder niets onbeproefd had gelaten om deze feestelijkheid waardig te besluiten. De Parkzaal was toepasselijk en smaakvol versierd; boven het orchest stond de Engel des Vredes het Roode Kruis beschermend; wijders was de

zaal met Roode Kruis- en Nederlandsche vlaggen versierd. De leden der vereeniging Kunstmin en het Parkorchest, door welwillende medewerking van leden der Utrechtsche zangvereeniging en van eenige heeren van hier en elders versterkt, beiden onder de leiding van den volijverigen en onvermoeiden luitenant kapelmeester *C. Coenen*, gaven een keurige uitvoering van een zeer schoon programma.

Nadat in de Amalia-hulde mejufvrouw *Vlemink* de solo had gezongen werd haar door den Hofmaarschalk een fraaie boeket namens Z. K. H. onder bijval van het publiek overhandigd en na de uitvoering drukte de Prins den heer *Schubart* hartelijk de hand en betuigde den heer *Coenen* zijn warmen dank voor de schoone compositie, waarvan Z. K. H. de opdracht met welgevallen had aangenomen.

In de pauze onderhield Z. K. H. zich zeer minzaam met enkele personen.

Na afloop van het concert betuigde Z. K. H den heer Abspoel zijn bijzondere tevredenheid en verliet na vleiende betuiging aan het bestuur van het Utrechtsche Comité hoogst voldaan het gebouw, waarin de feestdag was besloten en nam de reis naar Soestdijk aan.

Bijlage F.

1868—1874.

CATALOGUS DER BIBLIOTHEEK

VAN HET

UTRECHTSCHE COMITÉ VAN HET ROODE KRUIS,

Nummers.

1 Het Roode Kruis, door dr. J. Bosscha Voorzitter van het Hoofd-Comité enz. 1867. 2 Ex. *Geschenk.*

19 Conférences internationales des sociétés de secours tenues à Paris en 1867. 2 dln. *Geschenk.*

23 De vrouwen en het Roode Kruis, door Dr. L H. Verwey, Secretaris van het Hoofd-Comité enz. 1868. *Geschenk.*

24 De Nederlandsche Hulpcomité's onder het Roode Kruis, hun werkkring in tijden van oorlog en vrede, door Dr. J. H. C. Basting, Eerelid van het Hoofd-Comité, enz. 1868. 2 Ex. *Geschenk.*

38 Handleiding ter opleiding van hospitaal-soldaten, door K. J. van Duyl en S. P. van Weezel, Officieren van Gezondheid, 1865.

39 Menschenliefde en oorlog, door Don Nicasio Landa. Uit het Spaansch vertaald door Mr F. W. N. Suringar, 1868.

40 Das Krankenzerstreuüngssystem in Felde. Rede von Dr. Edm. Rose, 1868

Nummers.

42 De vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog. Rede uitgesproken op 31 Januari 1868, in de vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap 1867-1868, te 's Hage. *Geschenk.*

44 La gutta-percha ferrée appliquée à la chirurgie etc. par le Dr. F. Paquet, 1867.

45 Voorbereiding in vredestijd. Rede uitgesproken in eene vergadering van het Utrechtsche Comité op 1 April 1868, door Lodewijk Mulder, lid van het Hoofd-Comité enz, uitgegeven door het Bestuur.

47 Eene roepstem tot mijn vaderland. De hulpmaatschappijen ter verzorging van zieken en gekwetsten. Aanbevolen door Dr. J. H. C. Basting, 1864. *Geschenk.*

52[a] Voorschrift tot het vervoeren van troepen langs spoorwegen. Uitgegeven op last van het Departement van Oorlog, 1868.

87 A treatise on the transport of sick and wounded troops by Deputy-General T. Longmore, 1869.

88 Unter dem rothen Kreuze von Dr. J. Naundorff, 1867.

89 Das Militärsanitätswesen der Ver. Staaten von Nord-Amerika, während des letzten Krieges von Dr. H. v. Haurowitz, 1866.

91 Die Organisation der Privatbeihilfe zur Pflege der im Felde verwundeten und erkrankten Krieger van Dr. P. E. Loewenhardt. Preisschrift, 1867.

94 Verhandlungen der internationalen Conferenz von Vertretern der der Genfer Convention beigetretenen Regierungen und der Vereine und Genossenschaften zur Pflege im Felde verwundeter und erkrankter Krieger abgehalten zu Berlin von 22—27 April 1869, 1869.

95 Der internationale Schutz der im Felde verwundeter und erkrankter Krieger und der freiwillige Krieges-Krankenpflege in Preussen.

Denkschrift der vom 22 bis 27 April 1869 zu Berlin

Nummers.

gehaltenen internationalen Conferenz überreicht von Dr. G. Gurlt, 1869.

96 Die practische Aufgabe der Humanität im Krieg und Frieden. Entwurf zur Reorganisation der freiwillige militair-krankenpflege etc. von P. Marx, 1869.

97 Der erste Verband auf dem Schlachtfelde van Dr. F. Esmarch, 1869.

102 Het vervoer van zieken en gewonden, door Dr. M. W. C Gori. Uitgegeven door het Amsterdamsche Roode Kruis Comité, 1869.

107 Catalogus der tentoonstelling van het Roode Kruis, te houden in de lokalen der teeken-akademie te 's Hage in September 1869, 2 Ex

108 Abbildungen zur Krankenpflege im Felde auf grund der Internationalen Ausstellung der Hilfs-vereine für verwundete zu Paris im jahre 1867 und mit benützung der besten vorhandenen Modelle herausgegeben von Dr. E. Gurlt. Text met XIV Lithographische Tafeln in farbendruck. Berlin 1868.

109 Der Bau des menschlichen Körpers. Leitfaden von Dr. A. Fiedler und J. Blochwitz 1868.

110 Het Roode Kruis, noodzakelijk in den oorlog, nuttig in vredestijd, ten allen tijde weldadig. Handleiding tot voorbereiding door Dr. L. H. Verwey, Secretaris van het Hoofd-Comité 1869.

114 Uber den Kampf der Humanität gegen die Schrecken des Krieges, vortrag von Dr. F. Esmarch 1869.

115 Catalog der Heilapparate-fabrik, von Fischer & C°. in Heidelberg 2. Ex. *Geschenk.*

139 Handelingen der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog. Uitgegeven van wege het Hoofd-Comité, Deel I. 1870, 2 Ex. *Geschenk.*

Nummers.

140 Het Congres van Genève in October 1863, door Generaal-majoor W. J. Knoop, 1864.

141 Etude sur la convention de Genève 1864 et 1868 par Gustave Moynier 1870.

145 Essai zur les moyens de transport et de secours en géréral aux blessés et malades en temps de guerre. Dédié à Sa Majesté le Roi des Pays-Bas par le Dr. G. T. van Dommelen; avec atlas de XXII planches, ouvrage couronné du prix spécial de son Altesse Royale le Prince Henri des Pays-Bas 1870.

153 Das Baracken-Lazareth der königlichen charité zu Berlin. von Dr. C. H. Esse mit vier tafeln abb. 1868.

155 De la mortalité dans l'armee et des moyens d'économiser la vie humaine; extraits des statistiques médico-chirurgicales des campagnes de Crimée 1854—1856 et d'Italie 1859 par le Dr. J. C. Chénu 1870.

240 Raadgevingen aan de Nederlandsche Comités onder het Roode Kruis. Vervolg op de „Roepstem tot mijn Vaderland", door Dr. J. H. C. Basting, Augustus 1870.

289 Gesundheitsdienst in Krieg und Frieden, vademecum für Offiziere van Dr. C. H. Schaible 1868.

321 Der Norddeutsche Feldartzt. Kurze darstellung sämmtlicher den Sanitätsdienst der Norddeutschen Bundesarmee im Felde betreffenden Instruktione von Dr. Vogeler 1870.

329 Hoe hebben de oude Grieken en Romeinen in den oorlog hunne zieken en gekwetsten verpleegd? uit het Duitsch door Dr. T. T. Kroon 1870.

338 Ueber Vorbereitung von Reserve-lazarette von Dr. F. Esmarch mit 9 taf. abb. 1870.

340 Een uitstapje naar Luxemburg, Trier en Saarbrücken en een kijkje in de Hollandsche Lazaretten van het Roode Kruis, 1870.

417 De Nederlandsche ambulance te Versailles in September, October en November, door C. W. M. van de Velde 1871.

Nummers.

417* A la mémoire de M. W. W. Smitt membre de l'ambulance Hollandaise décédé au chateau de Versailles, le 9 Octobre 1870.

440 Die deutschen Frauenvereine unter dem rothen Kreuze, von Dr. C. U. Hahn, 1870.

475 A manuel of instruction for attendants on sick and wounded in war by A. Moffith 1870.

476 Ueber Lazarette und Baracken vortrag gehalten 8 Februar 1871, van Rudolf Virchow, 1871.

479 Officieele bulletins 1—39. Uitgegeven door het Hoofd-Comié van de Nederlandsche Vereeniging van het Roode Kruis gedurende den Fransch-Duitschen oorlog 1870—1871. *Geschenk.*

480 Les violations de la convention de Genève par les Français en 1870—1871. Dépêches du chancelier fédéral comte de Bismarck adressées aux agents diplomatiques de la confédération à l'Etranger. Berlin 1871. *Geschenk.*

564 De keukenrandsel van H. N. C. Baron van Tuyll van Serooskerken. Overdruk uit het Geneesk. Tijdschrift voor de Zeemagt. 9de Jaargang No. 4. 1871. *Geschenk.*

569 Allgemeine Geschäfts-Uebersicht des Vaterländischen Frauenvereins zu Aachen für das Jahr 1870—71. Aachen 15 Juni 1871. *Geschenk.*

570 Der Zürcher Hülfszug zum Schlachtfelde bei Belfort von Prof. Dr. E. Rose. 1871.

584 De ambulance Neerlandaise in den oorlog van 1870 door Dr. J. A. Gallandat Huet. 1871.

595 Verslag der verrichtingen van het Hoofd-Comité der Nederlandsche Vereeniging van het Roode Kruis, in den Fransch-Duitschen oorlog 1871. 2 Ex. *Geschenk.*

599 Verslag van de Commissie van het Centraal magazijn en uittreksel uit de rekening en verantwoording (voorloopige afdruk) 1871. 2 Ex. *Geschenk.*

605 Die Bayerische Spitalzüge im Deutsch-Französischen

Nummers.

Kriege 1870/71 voñ Reinhold Hirschberg, Baumeister mit 12 tafeln. 1872. 2 Ex. *Geschenk van het Beijersche Centraal Comité te München.*

606 Vier Monate bei einem Preussischen Feldlazareth während des letzten Krieges van Dr. A. Burckhardt. Hauptmann im Eidgenoss: Sanitätsstab. Basel 1872.

608 Bericht über die Thätigkeit des vom militair-Inspector Fürsten Hans Heinrich XI von Pless geleiteten Deutschen freiwilligen Krankenpflege während des Krieges 1870/71. Berlin 1872.

609 De waarde der barakken als tijdelijke of duurzame verblijfplaats tot verpleging van zieken. Rapport ingediend aan het Hoofdbestuur der Vereeniging tot bevordering der volksgezondheid te Dordrecht. 2 Ex. 1872.

618 Handelingen der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog. Uitgegeven van wege het Hoofd-Comité. Deel II 1872. 2 Ex. *Geschenk.*

619 La Société Neerlandaise de secours aux militairs blessés pendant la guerre de 1870—1871, 1872. 2 Ex. *Geschenk.*

621 Hüttenhospitäler, ihre Zwecke, Vorzüge, Einrichtung von E. J. Waring M. D., mit einem Nachtrag von Dr. W. Mencke. 1872.

626 Die deutschen Sanitätszüge und der Dienst als Etappen-Artzt im Kriege gegen Frankreich von Dr. M. Peltzer. 1872.

630 Report of the operations of the british national Society for aid to sick and wounded soldiers 1870/71. London 1872.

631 Questions on the operations of the above society and replies thereto by several members being the results of their experience in the last war. London 1872. *Beide geschenk van het Engelsche Centraal-Comité te Londen.*

Nummers.

639 Die Würtembergischen Sanitätszüge in den Kriegsjahren 1870 und 1871 von Dr. A Sigel. 1872.

665 Preiscourant. Erneuter und vermehter Auflage über sammtliche Apparate und Geräthschaften zu Heilzwecken von Ed. Lipowsky in Heidelberg mit XXXIX Tafeln 1870. *Geschenk.*

666 Hulp in nood tot de dokter komt, uit het Engelsch door Jonkvrouwe C., met medewerking van J. W. Schubart. 1872. *Geschenk.*

667 The Red-Cross alliance at sea by J. H. Ferguson formerly of the Netherlands Royal Navy. Crowned by the Central Committee of the Prussian Society of the Redcross at Berlin. 1871. *Geschenk.*

668 Notulen der vergadering van afgevaardigden der Comités met de Commissie van dagelijksch bestuur van het Hoofd-Comité van het Roode Kruis, gehouden te 's Gravenhage. 10 Juli 1872. 2 Ex. *Geschenk.*

670 Des hôpitaux, tentes et baracques essai par le Docteur M. W. C. Gori. Avec planches. 1872.

671 Meine Erfahrungen auf dem Gebiete der freiwilligen Krankenpflege im Deutsch-Französischen Kriege 1870/71. Briefe und Tagebuchblätter von Marie Simon 1872.

672 Die Baracken-lazarethe des Vereins für den Bezirk Aachen im Kriege 1870/71 von A. Adenau und A. v. Kaven, mit 3 steindrucktafeln 1872.

673 Vorschlag und Plan zu einer Bildungs-Anstalt fur Krankenpflegerinnen van Dr. H. Niese 1872.

680 Die Kriegslazarethe und Baracke von Berlin nebst einem Vorschlage zur Reform des Hospitalwesens von Dr. Steinberg, mit 4 lithographischen tafeln 1872.

681 Ueber provisorische Feld-spitals Anlagen von Th. Rühl Hauptmann in k.k. Genie-stabe mit einem atlas von 27 Tafeln. Wien 1872.

688 A report on barracks and hospitals. Circular N°. 4.

Nummers.

War department, Surgeon-General's office. Washington 5 December 1870.

687 Die Heidelberger Baracken für Kriegsepidemieën 1870/71 von Dr. N. Friedreich mit 7 lithographischen tafeln. 1871.

690 Bericht über meine Wirksamkeit am Rhein und in Frankreich während des Krieges 1870/71 von Dr. O. Heyfelder. 1871.

691 Etude sur la construction des ambulances temporaires sous forme de baracquements par A. Demoget Architecte-Ingénieur avec un appendice par le Dr. Brossard. Avec 68 dessins. Deux Edit. 1871.

693 Besluiten van het Hoofd-Comité der Nederlandsche Roode Kruis Vereeniging op de voorstellen en wenschen gedaan in de op 10 Juli 1872 te 's Hage gehouden vergadering. 2 Ex. *Geschenk.*

698 Vom Gefechts-zum Verbandplatze. Eine feldärtzliche Studie von Dr. A. Vogl. mit 3 tafeln 1873.

704 Rechenschaftsbericht des Württembergischen Sanitätsvereins über seine Thatigheit während des Krieges 1870/71, met 3 abbildungen der W Spitalzüge und einer Karte 1872. *Geschenk van het Centraal-Comité te Stuttgard.*

707 Die freiwillige Hilfsthätigheit im Grossherzogthum Baden. Rechenschaftsbericht der vereinigten Hilfs-Comité's des Badischen Frauenvereins und des Männerhilfsvereins über ihre Thätigkeit während des Krieges 1870/71. *Geschenk van het Centraal-Comité te Carlsruhe.*

711 Die freiwillige Hilfsthätigkeit im Königreich Bayern in den Jahren 1870—71. Gemeinschaftlicher Rechenschaftsbericht der Bayerischen Vereine zur Pflege im Felde verwundeter Krieger und des Bayerischen Frauenvereins, mit 2 Karten, 1872. *Geschenk van het Centraal Comité te München.*

715 Bericht des Central-Comité's der Deutschen Vereine zur Pflege im Felde verwundeter und erkrankter Krieger,

Nummers.

über seine Thätigkeit und die Wirksamkeit der mit ihm verbundenen Vereine, während des Krieges 1870—71, mit 2 Karten, 1872. *Geschenk van het Centraal-Comité der Duitsche Vereenigingen te Berlijn.*

728 Waarschuwende stem aan mijn Vaderland door H. N. C. baron van Tuyll van Serooskerken. 's Hage 1873.

749 Das combinirte Pavillon — und Barackensystem beim Baue von Krankenhaüsern in Dörfern, kleinen und grossen Städten auf 4 lithogr. taf. von Dr H Niese Altona 1873.

773 Atchin en het Roode Kruis, door F X. J. van Opdorp oud-off. v. gez. Arts en stadsgeneesheer te Brielle. Helder 1873.

807 Société française de secours etc. Rapport de la commission des finances à l'assemblée générale des fondateurs de la société de secours par E. de Billy Paris 1873. *Geschenk.*

823 Verslag der verrigtingen van het Centraal-Comité in Nederlandsch-Indie, van de Nederlandsche vereeniging onder het Roode Kruis van 8 October 1870 tot 1 Juni 1873 Batavia. *Geschenk.*

830 Das Augusta Hospital und das mit demselben verbundene Asyl für Krankenpflegerinnen zu Berlin von Dr. C. H. Esse mit 12 Tafeln. Berlin 1873.

836 Zur Geschichte der Internationalen und freiwilligen Krankenpflege im Kriege van Dr. E Gurlt, Leipzig 1873.

838 Barakkenbouw door J. Admiraal, Arts te Dordrecht, 1873.

842 Evacuationspavillon für die Kranken-anstalt Bethanien in Berlin, von Gropius und Schmieden Architekten, mit 1 kupfertafel, Berlin 1873.

844 Notulen der vergadering van afgevaardigden der Comité's met de Commissie van dagelijksch bestuur uit het Hoofd-Comité van het Roode Kruis, gehouden te Gravenhage 16 September 1873. 2 Ex. *Geschenk.*

Nummers.

849 De geneeskundige dienst in de Amsterdamsche Linie. Bekroond antwoord op de prijsvraag door het Amsterdamsche Comité uitgeschreven, door H. A. Zegers, Arts en Off. v. Gez. 1873. 2 Ex. *Geschenk.*

851 Nachrichten des Central-Comité's des Badischen Frauenvereins, herausgegeben von den Vereinigten Hilfscomité's in Carlsruhe 1ster Band, 23 Juli—31 December 1870. *Geschenk.*

852 Idem 2ter Band, den Jahrgang 1871 enthaltend. *Geschenk.*

853 Badischer Landes-Hilfs-verein. Rechenschaftsbericht über das Jahr 1873. *Geschenk.*

Verder de tijdschriften, *Bulletin International* publié par le Comité International No. 1—17 compleet.

La charité sur les champs de bataille, moniteur etc. sous le patronage de l' Association Belge. De acht eerste jaargangen compleet.

Kriegerheil, organ der Deutschen Vereine zur Pflege im Felde verwundeter und erkrankter Krieger. Jaargang III, IV, VI, VII, VIII met Beihefte. incompleet.

Eindelijk, de Reglementen en Jaarverslagen van af hunne oprigting en vervolgens van de grootste Nederlandsche Comités en tal van platen en teekeningen van barakken enz. Mededeelingen aangaande de werkzaamheid van de Roode Kruis Vereeniging in Nederlandsch-Indië.

Bijlage G.

REKENING EN VERANTWOORDING

van het geldelijk beheer van het Comité

over het tijdvak van 1 *Januarij* 1873 *tot* 31 *December* 1873.

ONTVANGST.

Contributiën 1873.	*f* 489	"
Opbrengst van brancards voor transport van zieken	– 41	"
Van den Heer V. T. v. Z. tot tegemoetkoming in het te kort, over 1872	– 100	"
Van het Letterkundig Genootschap "Onder Ons"	– 72	79
	f 702	79

UITGAAF.

Nadeelig saldo der voorgaande rekening. .	*f* 246	10
Lokaalhuur en onkosten.	– 17	46
Advertentiën	– 22	70
Drukloonen	– 48	90
Bodeloon en kleine onkosten	– 29	50
Herstel en aanmaak van goederen . . .	– 183	65 ½
Boekwerken	– 47	61
Uitkeering aan het Hoofd-Comité, 1873. .	– 122	25
Diversen.	– 23	14
	f 741	31 ½

RECAPITULATIE.

Uitgaaf.	*f*	741.31 ½
Ontvangst.	–	702 79
Nadeelig saldo .	*f*	38.52 ½

UTRECHT, Maart 1874.

Voor het Bestuur van het Comité,
De Penningmeester,
J. A. H. BORRET.

Gezien en goedgekeurd in de Bestuurs- en Algemeene Vergaderingen van 10 April 1874.

Het Bestuur van het Utrechtsche Comité,
J. W. SCHUBART,
Voorzitter.
Dr. P. TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN,
Secretaris.